Besøksforvaltning i Rendalen Kommune

Utkast til høring

Rendalen kommune

Natural State

Glofjellia
Gjøta
Strand
Unset
Elvål
Sølnsjøen
1752 m
1688 m
Hanestad
Rendalen
Hornset
Snerta
Koppang
Trønnes
Storsjøen
Stai
30
26
217
3

Besøksforvaltning i Rendalen Kommune 2026

Natural State, 2026

Innhold

1 Innledning 9
- Kort om Rendalen som reisemål 11
- Bakgrunn for arbeidet 12
- Mandat og prosess 13
- Rammeverk og tilstøtende strategier 17
- Rendalen i dag – sted, samfunn og besøk 20
- Sentrale utfordringer og dilemmaer 22
- Fremtidens reiseliv – hva betyr det for Rendalen? 25
- Regenerativt reiseliv – Natur, vern og lokalsamfunn som premiss 29

2 Innsikt og lokale stemmer 33
- Hovedfunn fra innsiktsprosessen 36

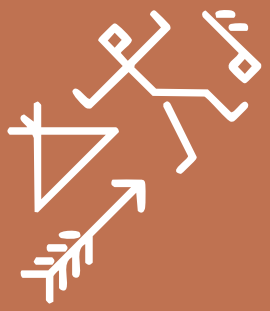
3 Visjonsgrunnlag 41
- Ambisjon for reiselivsutviklingen: Kvalitet fremfor kvantitet 43
- Målgrupper og verdiskaping 44
- Bygda som vertskap – utmarka som arv 46

4 Strategiske prinsipper for besøk i Rendalen 49
- Kunnskap og formidling 51
- Infrastruktur og tilgjengelighet 53
- Opplevelser og næringsutvikling 55
- Samarbeid og organisering 57

5 Helhetlig forvaltning og utvikling, steder og temaer 59
Stimulering og næringsutvikling i Bergset, Åkrestrømmen, Otnes og Hanestad 60
Fiskevollen og Sølensjøen 74
Sølen 76
Jakt, fiske og høstingskultur 78
Seterturisme og unike overnattinger 81
Lokalmat: verdiskaping, identitet og beredskap 82
Østerdalsleden: Kulturarv, vandring og bygdenære opplevelser 84
Geografiske avklaringer 86
6 Opplev Rendalen – etablering av forpliktende samarbeid og destinasjonsselskap 89

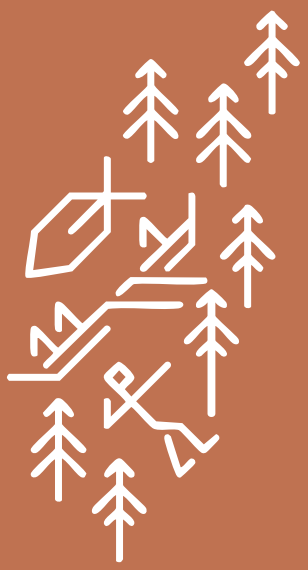

1

Innledning

Kort om Rendalen som reisemål

Rendalen er en av Norges største utmarkskommuner i utstrekning, preget av en stor geografisk og landskapsmessig bredde. Bosetningen og samfunnslivet er i stor grad konsentrert i dalføret, mens de enorme naturområdene rundt består av skoger, fiskerike vann og vassdrag, og mektige fjellmassiver som Sølenfjellet i øst. Denne geografi- og ressursrikdommen har formet en helt særegen lokal identitet og en sterk dugnadskultur blant kommunens om lag 1800 innbyggere.

Rendalen som sted tilbyr noe som mange steder har blitt en knapphetsressurs: stillhet, natur og autentiske naturbaserte opplevelser. Destinasjonens kjerne og sjel er forankret i *Veidekulturen,* en årtusenlang tradisjon for høsting, jakt, fiske, skogbruk og landbruk, som fremdeles preger den daglige bruken av utmarka. Rendalen byr på et levende kulturlandskap og et aktivt livsgrunnlag for primærnæringene og Rendalens lokalbefolkning.

Naturen er dermed viktig for både fastboende, deltidsboende og besøkende. Dette unike utgangspunktet gir Rendalen et stort uforløst potensial i et reiselivsmarked der tilreisende i økende grad etterspør ekte, autentiske og bærekraftige opplevelser. Samtidig gjør de store avstandene og de sårbare økosystemene at Rendalen som reisemål krever en spesielt gjennomtenkt strategi for forvaltning. Besøkspotensialet må utvikles i nær samhandling med de eksisterende bygdesentrene Bergset, Otnes og Åkrestrømmen, samt strategiske inngangsporter som Hanestad, slik at reiselivet bygger opp under lokal næringsutvikling og også skaper bolyst i hele dalføret.

Bakgrunn for arbeidet

Arbeidet med denne besøksstrategien inngår som en sentral del av en langsiktig og helhetlig satsing på samfunnsutvikling i Rendalen kommune. Bakgrunnen springer ut av de overordnede prosessene for stedsutvikling, der det har blitt tydelig at fremtidig bolyst, levende bygdesentre og lokalt næringsliv er gjensidig avhengig av hvordan vi forvalter og kanaliserer ferdselen i utmarka. Utviklingen av kommunens fysiske knutepunkter og handelsarenaer kan ikke sees isolert fra de verdiene som genereres gjennom besøksnæringen.

Besøk og utmarksforvaltning er temaer som engasjerer bredt, og som berører mange ulike interesser i kommunen. Forholdet mellom det frie friluftslivet, grunneierinteresser, beiterettigheter, jakt og sårbarhetshensyn krever en felles og koordinert retning.

Initiativet svarer også på et ønske om å posisjonere Rendalen i et reiselivsmarked under endring, samtidig som det harmonerer med nasjonale og regionale målsetninger. Både nasjonale reiselivsstrategier og regionale planer for Innlandet peker på turisme som en viktig samfunnsbygger og en motor for distriktsøkonomien. Samtidig viser erfaringer fra en rekke destinasjoner, både i inn- og utland, at uregulert volumvekst kan føre til konflikter med primærnæringer, slitasje på sårbar natur og redusert livskvalitet for lokalbefolkningen.

Ved å igangsette dette strategiarbeidet nå, tar Rendalen kommune et proaktivt grep for å være i forkant av utviklingen og styre veksten på egne premisser. Denne strategien er utviklet for å imøtekomme behovet for et omforent styringsverktøy, med mål om å sikre forutsigbare rammer for næringsdrivende, ivareta naturarven og sørge for at fremtidig besøk blir en positiv ressurs for lokalsamfunnet som helhet.

Mandat og prosess

Arbeidet med besøksstrategien ledes av eksterne rådgivere fra Natural State, i tett samarbeid med en kommunal prosjektgruppe. Mandatet har vært å utvikle et helhetlig og operativt styringsverktøy som evner å forene hensynet til lokale næringsinteresser, private og statlige grunneierforhold og verneinteresser, solid forankret i befolkningen og på tvers av det politiske miljøet i kommunen. Målet er en strategi som har bred legitimitet og eierskap, slik at den kan stå seg som en forutsigbar rettesnor over tid.

Dette strategiske arbeidet hviler på en erkjennelse av de fundamentale veivalgene Rendalen står overfor i årene som kommer. Skal vi lykkes med å legge til rette for sunn næringsutvikling og styrket bolyst i kommunen, må vi opptre proaktivt. Ved å analysere erfaringer, feiltrinn og suksesser fra andre destinasjoner i inn- og utland, skal Rendalen være i forkant av utviklingen. Målet er å styre veksten bevisst, slik at vi forhindrer de slitasje- og konfliktsituasjonene som oppstår når besøkstrykket overstiger lokalsamfunnets og naturens ønsker og tålegrenser.

En involverende og kunnskapsbasert metodikk

Strategien tar utgangspunkt i det omfattende datagrunnlaget fra stedsutviklingsprosjektet, og er videre beriket og kvalitetssikret gjennom en bred og inkludende innsiktsprosess:

- **Dybdeintervjuer med nøkkelaktører:** Det er gjennomført strukturerte samtaler med et bredt spekter av representanter fra utmarksforvaltningen,

reindriften, landbruket, næringslivet og kulturlivet for å kartlegge spesifikke tålegrenser, barrierer og lokale mulighetsrom.

- **Strategiske workshops**: Det har vært avholdt utforskende og kreative arbeidsverksteder med prosjektgruppen og faglige ressurspersoner for å utvikle konsepter og teste de styrende prinsippene i strategien.
- **Bred medvirkning og lokale stemmer**: For å sikre den nødvendige forankringen har prosessen inkludert åpne folkemøter og målrettede dialogmøter med grunneiere, næringsdrivende, frivillige organisasjoner og ungdomsrådet. Disse møtene har gitt viktig innsikt i alt fra infrastrukturbehov og transportbarrierer til sårbarheten i den lokale dugnadskulturen. Prosessen har blitt kontinuerlig kommunisert gjennom nettsiden "rendaleniutvikling.no", med informasjon og oppdateringer om pågående prosesser, samt invitasjoner og referater fra medvirkningsmøter.
- **Strategisk analyse og samordning**: All innhentet innsikt er systematisk analysert og sammenstilt i lys av nasjonale og regionale reiselivstrender, Miljødirektoratets metoder for besøksforvaltning og Rendalens unike forutsetninger.
- **Forpliktende prosessdrift**: Arbeidet har vært forankret gjennom ukentlige arbeidsmøter mellom den kommunale prosjektgruppen og rådgiverne i Natural State, samt møter med kommunens styringsgruppe ved behov. Dette har sikret kontinuerlig fremdrift og lokal forankring underveis i prosessen.

Prosess tidslinje

2025		
November	25	Møte med kommuneansatte
		Folkemøte om Rendalen i utvikling
	26	Møte med Kultur og reiseliv
		Møte med Næringsliv
		Møte med Grunneiere
Desember		
2026		
Januar		
Februar	19	Verdiverksted med kommunestyret
		Oppfølgingsmøtet med næringslivet
Mars	05	Møte med rådet for eldre og mennesker med nedsatt funksjonsevne
		Møte med ungdomsrådet
		Møte med frivilligheten og kommunen
	25	Workshop med ungdommer
		Åpent dialog- og arbeidsmøte om besøksforvaltning og reiseliv
April		

Mai		
Juni	04	Møte med grunneiere
	22	Næringskveld på Hanestad
Juli		
August		
September	14	Møte med Lotteierforeningen på Fiskevollen

Les mer om prosessen og arbeidet på **rendaleniutvikling.no**

Rammeverk og tilstøtende strategier

Gjennom hele strategiprosessen har det vært lagt stor vekt på å harmonisere de lokale behovene i Rendalen med overordnede regionale og nasjonale målsetninger for bærekraftig samfunnsutvikling og god naturforvaltning. Besøksstrategien bygger på eksisterende styringsdokumenter, planer og nasjonale veiledere for å sikre at rammeverket er solid forankret, og at kommunen opptrer i forkant av den nasjonale utviklingen på feltet.

Dette kapittelet oppsummerer de mest sentrale premissleverandørene for arbeidet, men danner ikke en uttømmende liste, da strategien også trekker veksler på løpende kunnskap, tilstøtende kommunale planer og relevant forskning fra reiselivs- og forvaltningssektoren.

Lokalt rammeverk og kommunale planer

Besøksstrategien fungerer som et bindeledd mellom den fysiske stedsutviklingen i bygdene og forvaltningen av utmarksressursene. De viktigste lokale føringene er hentet fra:

- **Kommuneplanens samfunnsdel og arealdel:** Strategien fungerer som et kunnskapsbasert grunnlag og en retningsgiver for kommunens helhetlige planarbeid. Fremtidige tiltak og prioriteringer forankres og avklares i tråd med gjeldende planer.
- **Stedsutviklingsstrategien for Rendalen:** Legger premissene og visjonene for utviklingen av kommunens bygdesentre. Besøksstrategien operasjonaliserer hvordan tilreisende kan bidra positivt til denne sentrumsutviklingen gjennom økt lokal verdiskaping.

- **Kommunedelplan for naturmangfold:** Legger rammene for bevaring av sårbar natur, habitater og sårbare arter i Rendalen.
- **Besøksstrategi og tiltaksplan for Sølen landskapsvernområde (LVO):** Gir spesifikke, faglige og formelle føringer for forvaltningen av kommunens mest sentrale og kjente naturområde.

Regionalt og nasjonalt rammeverk

For å posisjonere Rendalen riktig i markedet og sikre god samhandling med eksterne aktører, støtter strategien seg på nasjonale retningslinjer og trender:

- **Regional reiselivsstrategi for Innlandet:** Setter søkelys på reiselivets rolle som samfunnsbygger og motor for lokal bolyst og næringsutvikling i distriktene. Strategien skal bidra til bærekraftig reisemålsutvikling.
- **NHO Reiseliv Strategidokument:** Fungerer som viktige peilemerker for fremtidens reiseliv, endrede forbrukermønstre og markedstrender fram mot 2030.
- **Reiseliv 2030 (Nasjonal forsknings- og innovasjonsstrategi):** Bidrar med oppdatert kunnskap om innovasjonsbehov, datadrevet besøksforvaltning og bærekraftige forretningsmodeller i den nasjonale besøksnæringen.

Veiledere og metodiske inspirasjonskilder

For å sikre faglig gjennomføringskraft og objektive analyseverktøy, har prosessen lent seg på etablert metodikk fra nasjonale reiselivs- og miljømyndigheter. Blant annet:

- **Miljødirektoratets veileder for besøksforvaltning:** Definerer standarden for sårbarhetsanalyser og sosiokulturelle tålegrenser,

og gir de metodiske verktøyene for kanalisering og trafikkstyring som er brukt i utformingen av strategien.

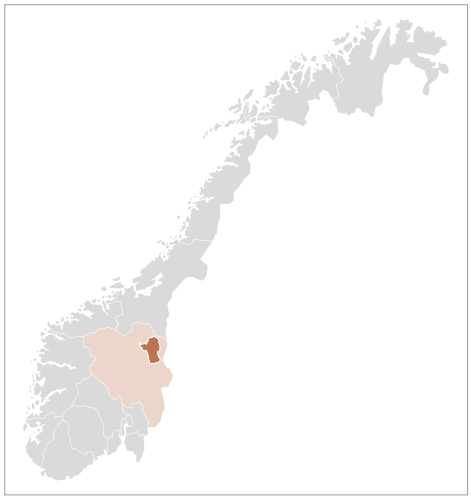
- **Innovasjon Norges verktøykasse for bærekraftig reisemålsutvikling:** Gir en strukturert metodikk for bred lokal involvering, måling av lokalsamfunnets tåleevne og utvikling av helhetlig stedsøkonom

Rendalen i dag – sted, samfunn og besøk

Rendalen er et spredtbygd lokalsamfunn med rundt 1 800 innbyggere og over 2 000 fritidsboliger, fordelt over et av landets største kommunearealer. De store avstandene og den omfattende hyttebefolkningen gjør at fastboende, hyttefolk og tilreisende deler mange av de samme tjenestene, butikkene og naturressursene i hverdagen.

Bosettingen og hverdagsfunksjonene er fordelt på flere levende bygdesamfunn og grender. Åkrestrømmen i sør utgjør kommunens kommersielle handelssentrum og næringstyngdepunkt for reiseliv, mens Bergset i nord er det administrative sentrumet og et knutepunkt for kultur og lokalhistorie. Hanestad i vest har en viktig rolle langs vei og bane som stoppested for reisende, hyttefolk og utgangspunkt for friluftsliv, og som inngangsport til kommunen. Samtidig er Otnes, Unset og de øvrige grendene viktige for jordbruk, kommunale tjenester og lokalt hverdagsliv. Besøksforvaltningen skal spille på lag med denne strukturen, slik at fellesgodene og den økte aktiviteten støtter opp under hele kommunen.

Forholdet mellom menneskene og landskapet har dype historiske røtter. Jakt, fiske og høsting har vært selve livsgrunnlaget gjennom årtusener, og har over tid formet naturen sammen med jordbruk, seterdrift og skogbruk. Gamle fangstanlegg, ferdselsårer og bevarte setermiljøer som Fiskevollen ved Sølensjøen viser at dagens friluftsområder i bunn og grunn er tradisjonsrike brukslandskap, og historien

preger dermed samfunnet fortsatt. I dag er det nettopp den storslåtte naturen, stillheten og mulighetene for jakt, fiske og friluftsliv som gjør at folk velger å bo her, eie hytte eller besøke kommunen.

Besøket i Rendalen er variert og helårlig, og omfatter alt fra jakt, fiske og friluftsliv til etablerte arrangementer og festivaler. Besøksforvaltning i Rendalen må derfor forstås som forvaltningen av alt besøk. Fastboende, hyttefolk og tilreisende deler den samme infrastrukturen, butikkene og naturen, men har til dels ulike behov, bruksmønstre og adferd. I dag er tilbudene oppdelte og næringen fragmentert, slik at bygdene i for liten grad drar nytte av den samlede aktiviteten. Hovedutfordringen er å koble ressursene tettere sammen, slik at alt besøk legger igjen mer handel og aktivitet i bygdesentrene, samtidig som vi ivaretar naturgrunnlaget og innbyggernes egen bruk av utmarka.

Sentrale utfordringer og dilemmaer

Gjennom innsiktsprosessen, dybdeintervjuer og medvirkningsmøter har det tegnet seg et tydelig bilde av de dilemmaene Rendalen må håndtere i årene som kommer. Ansvarlig besøksforvaltning handler ikke om å unngå utfordringer, men om å tørre å løfte dilemmaene opp i lyset, slik at vi kan ta bevisste og langsiktige valg framfor å ende i uønskede konflikter.

De viktigste strategiske veivalgene og barrierene i Rendalen er identifisert langs følgende akser:

- **Allemannsrett vs. privatliv og lokalt eierskap:** Rendalen har en åpen utmarkskultur, men et økt press på særskilte områder utfordrer grensen mellom den lovfestede retten til fri ferdsel og lokalbefolkningens behov for privatliv og respekt for egne nærområder.
- **Naturvern vs. kommersiell næringsutvikling:** Balansen mellom behovet for strenge vernebestemmelser i utmarka – særlig knyttet til renens leveområder og sårbar natur – og ønsket om å legge til rette for lokal verdiskaping, nye gründerinitiativer og helårlige arbeidsplasser.
- **Kommersiell vekst vs. lokal særart og tåleevne:** Det er et tydelig ønske om økt omsetning i handelsstanden og nye næringsmuligheter i bygdene, men dette står i et kontinuerlig spenningsforhold til frykten for uregulert volumturisme. Hvis ferdselen oppleves som en belastning på lokalbefolkningens bo- og livskvalitet, eller hvis Rendalen mister den stillheten og autentisiteten som i dag definerer

kommunen, undergraves selve fundamentet for både lokalsamfunnet og reisemålet. Dette innebærer også tilgang og prisnivå på jakt og enkelte fiskeområder, der økt besøk gir inntekter, men også reduserer tilgjengeligheten til lokalbefolkningen. Utfordringen handler om å finne balansegangen der reiselivet bidrar positivt til bygda uten å fortrenge den lokale egenarten.

- **Demografisk ubalanse, bolyst og rekruttering:** Rendalen står overfor en markant eldrebølge og mangel på arbeidskraft i tjenestenæringene, noe som begrenser kapasiteten til lokalt næringsliv. Dilemmaet ligger i å utvikle en besøksnæring som ikke bare forbruker lokale ressurser, men som aktivt bidrar til å skape de arbeidsplassene, kulturtilbudene og den attraktiviteten som skal til for at unge velger å bosette seg eller bli værende i kommunen.
- **Sårbarhet i dugnadskulturen vs. økt aktivitetsnivå:** Frivilligheten, de lokale lagene og foreningene bærer i dag en uvurderlig del av både den sosiale og fysiske infrastrukturen i kommunen (som løypenett, skilting og arrangementer). Samtidig rapporterer ildsjelene om en kritisk høy administrativ byrde. Skal besøksnæringen utvikles, er det et ufravikelig premiss at det ikke skal baseres på å belaste de eksisterende frivillige ressursene ytterligere.
- **Manglende fellesskap mellom fastboende og hyttebefolkningen:** Hyttebefolkningen utgjør en betydelig del av befolkningen, særlig i sesong. De føler stor grad av tilhørighet til og utgjør en stor potensiell markedsverdi for lokalt næringsliv. Likevel viser innsikten at hyttefolk og fastboende i stor grad lever i parallelle verdener, og at det er et uforløst potensial i å skape felles sosiale møteplasser og arenaer for samarbeid, spesielt blant de unge.
- **Utvikling av knutepunkter: Kommersiell risiko og manglende infrastruktur:** Flere av kommunens viktigste inngangsporter og overgangssoner preges

i dag av mangel på kritisk infrastruktur (som elbillading og drivstofftilgang). Dette gjelder særlig i et uforløst potensial på Hanestad. Dilemmaet ligger i at etablering av nødvendig infrastruktur krever tunge investeringer, samtidig som kommersielle aktører kvier seg for å ta risikoen før et stabilt og tilstrekkelig besøksvolum er dokumentert.

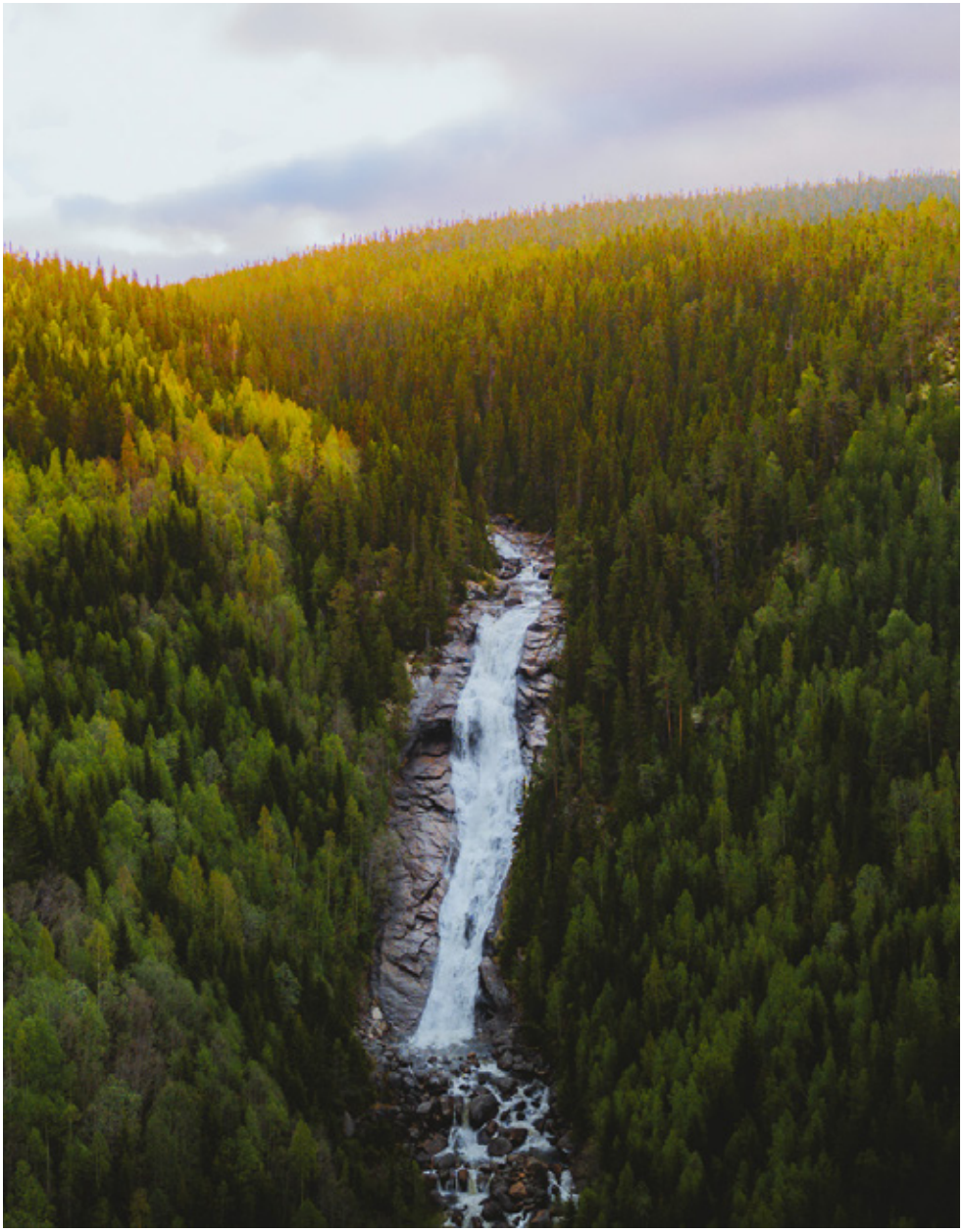

Fremtidens reiseliv – hva betyr det for Rendalen?

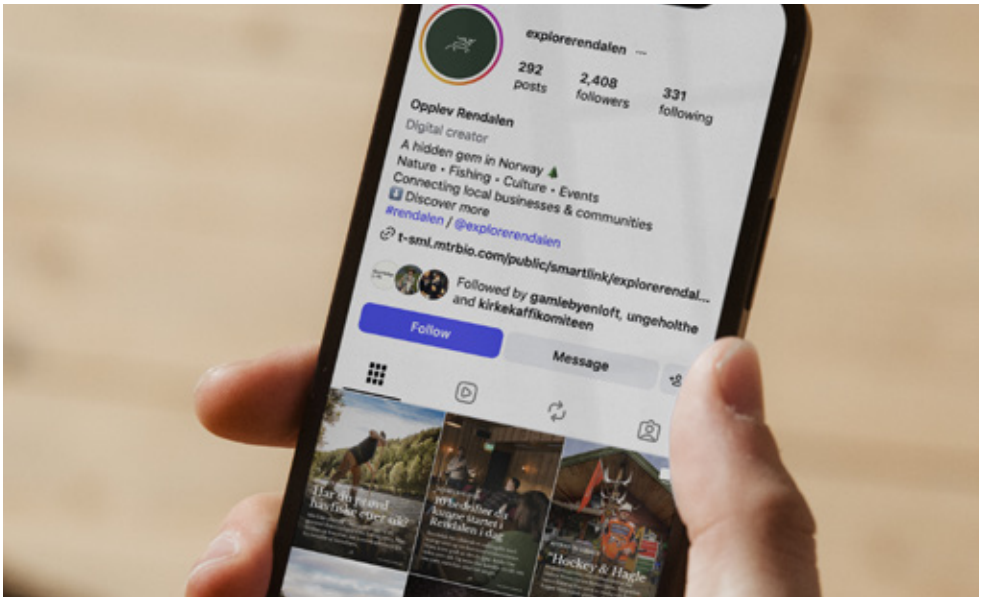
Verden rundt oss endres raskt, og reiselivet preges av langsiktige skifter i forventninger, teknologi og rammebetingelser. For Rendalen handler møtet med fremtidens reiseliv om å bygge en besøksforvaltning som er robust nok for morgendagen, og som tar utgangspunkt i kommunens egne, lokale forutsetninger og verdier.

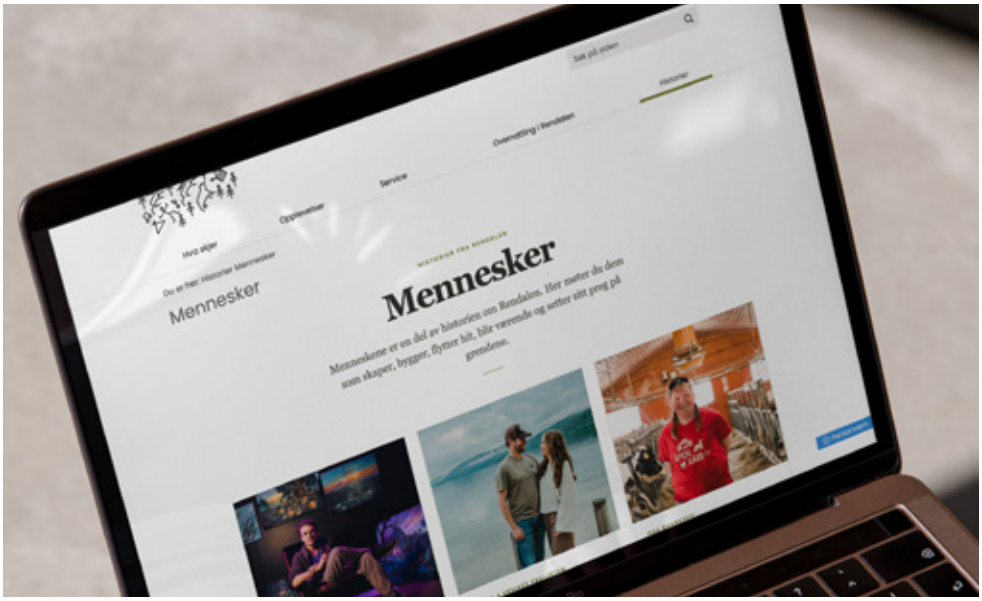
For å rigge kommunen for fremtiden må vi forstå de globale og nasjonale drivkreftene som påvirker oss. Dette er utviklingstrekk som preger det internasjonale reiselivet og Norge som destinasjon, men som også treffer Rendalen direkte. Vi har identifisert fire sentrale megatrender som krever at vi tar bevisste strategiske grep:

1. Klimaendringer og natur som knapphetsressurs

I et internasjonalt reiselivsmarked preget av klimaendringer, ekstremvær og økt press på biologisk mangfold, opplever vi et markant skifte i hva de reisende etterspør. Intakt natur, svalere klima og ro har i økende grad blitt knapphetsressurser. Dette understøttes av en offensiv nasjonal og regional satsing på Norge som reisemål. Rendalen har her en mulighet til å fremstå som et tydelig alternativ til mer tradisjonell masseturisme. Fremtidens reiseliv vil i større grad preges av naturbaserte opplevelser med fokus på kvalitet, lavt volum og høy ansvarlighet – verdier som harmonerer godt med Rendalens kjerneidentitet.

2. Digitalt vertskap og teknologi

Teknologi endrer hele kundereisen, fra den første planleggingen i sofakroken til minnene som deles i etterkant. Fremtidens reiseliv krever at vi utvikler helhetlige, digitale besøksopplevelser og bruker digitale flater til proaktiv formidling av lokal kunnskap og informasjon. Samtidig gir teknologien oss nye verktøy for selve forvaltningen. Gjennom datadrevne beslutninger og måling av ferdsel og belastning, kan vi bruke teknologi til å oppdage slitasje tidlig og kanalisere trafikken bort fra sårbare områder før konflikter oppstår.

3. Samfunnsberedskap og totalforsvar
Det sikkerhetspolitiske bildet og økt søkelys på nasjonal beredskap stiller nye krav til lokalsamfunnene. Et levende, naturbasert reiseliv handler i fremtiden også om å bygge robuste lokalsamfunn med tilstedeværelse og aktivitet i hele landet. Reiselivets infrastruktur utgjør en viktig ressurs i et større beredskapsperspektiv; den lokale matproduksjonen gjennom landbruket, transportkapasiteten og sengeplassene på hoteller, campingplasser og på hytter og fritidsboliger, representerer en samlet kapasitet som styrker lokalsamfunnets robusthet i krisetider.

4. Demografisk utvikling og det lokale handlingsrommet
Rendalen, i likhet med mange andre distriktskommuner, står overfor en demografisk utfordring med en aldrende befolkning og periodisk mangel på arbeidskraft. Fremtidens reiseliv må derfor utvikles på en måte som direkte støtter opp under bosetting og lokal aktivitet. Ved å koble lokal verdiskaping tett sammen med ansvaret for å bevare utmarka og kulturlandskapet, rigger vi kommunen for fremtiden. Målet er en reiselivssatsing som sammen med en helhetlig stedsutvikling i kommunen, stimulerer til lokal bolyst, sikrer helårige arbeidsplasser og bidrar til å opprettholde den sosiale infrastrukturen, slik at vi etterlater Rendalen som et rikere og mer livskraftig samfunn for neste generasjon.

Regenerativt reiseliv – Natur, vern og lokalsamfunn som premiss

For Rendalen kommune innebærer møtet med de langsiktige trendene i reiselivet at vi må legge et tydelig, prinsipielt fundament for den fremtidige besøksforvaltningen. Arbeidet bygger på internasjonale og nasjonale erfaringer med *regenerativt reiseliv*. Der tradisjonell bærekraft ofte handler om å minimere negative fotavtrykk og begrense skade, innebærer den regenerative tankegangen at besøksnæringen aktivt skal bidra til å styrke lokalsamfunnet. Målet er at reiselivet skal etterlate Rendalen i en mer livskraftig stand for neste generasjon.

Dette perspektivet betyr at vi ser på reiselivet som et flersidig økosystem der fire parter må være i balanse: den besøkende, vertskapet, lokalsamfunnet og selve stedet. En grunnleggende forutsetning i denne filosofien er at stedets sjel, naturens sårbarhet og innbyggernes behov alltid må settes først, og at reiselivet bidrar til å styrke eksisterende, lokale verdier. Hvis lokalsamfunnet blomstrer og naturen er i balanse, legger det også fundamentet for et godt reisemål.

Med utgangspunkt i stedsutviklingsprosjektet og kommunens overordnede samfunnsoppdrag, defineres det tre overordnede premisser som danner grunnlaget for det videre strategiarbeidet:

- **Naturens sårbarhet, forvaltning og høsting:** Rendalens naturverdier har en høy egenverdi, og hensynet til sårbare utmarksområder og villreinenes leveområder ligger fast. Samtidig er den lokale veidekulturen basert på en lang tradisjon for aktiv bruk og høsting – som jakt, fiske og sanking. Det regenerative perspektivet innebærer at besøksforvaltningen skal støtte opp under denne tradisjonen, der målrettet høsting og

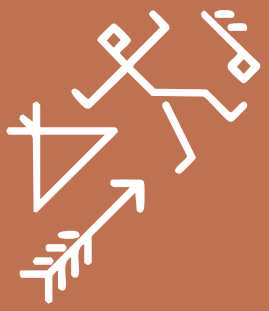
aktiv forvaltning bidrar til å holde økosystemene i balanse. All fremtidig bruk må skje i ordnede former som respekterer biologiske tålegrenser og etablerte vernebestemmelser.

- **Lokalsamfunnets egenart, kulturarv og bolyst:** Tilreisende og hyttebeboere representerer en ressurs som kan tilføre verdi, aktivitet og omsetning til bygdene, forutsatt at det støtter opp under lokalbefolkningens livskvalitet og egen bruk av nærområdene. Dette rommer også forståelsen av *vern gjennom bruk* for kommunens historiske bygningsmiljøer og seterlandskap. Forfall motvirkes best gjennom aktivitet, og strategien legger til grunn at ny bruk og lokal næringsaktivitet kan være avgjørende for å skape det økonomiske fundamentet som kreves for å vedlikeholde og bevare Rendalens kulturarv over tid.
- **Primærnæringenes forutsigbarhet:** Landbruk og skogbruk utgjør fundamentet for Rendalens levende kulturlandskap og identitet. Aktivitet i besøksnæringen må samordnes tett med rettighetshavere og grunneiere for å sikre forutsigbare driftsrammer, og forhindre at økt ferdsel fører til arealkonflikter eller unødig belastning for de tradisjonelle næringene.

Disse tre premissene trekker opp de ytre rammene for strategien. De gir retning for hvordan vi tolker de lokale stemmene i den påfølgende innsiktsprosessen, og danner fundamentet for de strategiske prinsippene og modellene som presenteres senere i dokumentet.

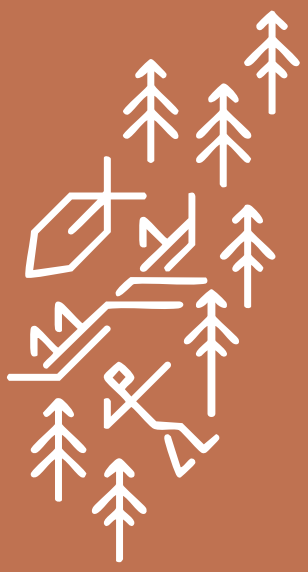

Nr. 8. Utsikt over Lomnessjøen

2

Innsikt og lokale stemmer

For å sikre at strategien er basert på Rendalens realiteter, er det gjennomført en omfattende innsiktsprosess. Målet har vært å lytte til aktørene som kjenner utfordringene og mulighetene tettest på kroppen, enten de forvalter naturverdier, driver næringsvirksomhet eller ivaretar lokalsamfunnets interesser.

I Rendalen opererer mange innbyggere i flere roller samtidig. Det er en unik bredde hos informantene, der mange kombinerer næringsdrift med verv i det offentlige eller i frivilligheten, eller driver med reiseliv og utleie på deltid. Intervjuene har derfor ikke tatt utgangspunkt i snevre stillingstitler, men har søkt å fange opp informantenes samlede erfaringer fra bygda.

For å sikre et helhetlig kunnskapsgrunnlag bygger denne strategien også på innsikt hentet fra arbeidet med kommunens stedsutviklingsstrategi, der spesielt ungdommen og hyttebeboerne har bidratt med sine perspektiver.

Bredden av aktører vi har snakket med inkluderer:

- **Naturforvaltning og vern:** Stemmer som ivaretar sårbar natur, villreinens leveområder og de formelle rammene for landskapsvernområdene.
- **Primærnæring og rettighetshavere:** Representanter fra landbruk, beitelag og grunneierinteresser som lever av og med utmarka.
- **Reiseliv og vertskap:** Aktører innen overnatting, servering og aktivitetsutvikling, fra profesjonelle hotellverter til småskala tilbydere.
- **Frivillighet og kultur**: Mennesker som bærer lokalhistorien, veidekulturen og som driver møteplassene som er viktige for både fastboende og besøkende.
- **Kommunikasjon og formidling:** aktører som ser på ressursene i området/ kommunen på elementer som kan formidles og hvordan kommunikasjon kan påvirke en en gitt retning
- **Kommunen:** Både prosjektgruppen og andre representanter fra kommunen med ulike perspektiver og erfaringer.

Innsikten så langt tegner et bilde av en kommune med et stort uforløst potensial, men også med en sunn skepsis til utvikling som ikke skjer på bygdas premisser. Funnene er kategorisert for å belyse både muligheter og kritiske bekymringer.

Hovedfunn fra innsiktsprosessen

Bekymringer: Hva lokalsamfunnet vil beskytte

Innsikten tegner en linje for hva innbyggerne, primærnæringene og de tilreisende er opptatt av å ivareta og hva som skaper noe bekymring.

- **Masseturisme:** Det er en gjennomgående skepsis til tradisjonell masseturisme og vesentlig økt volum av tilreisende. Samtidig avdekker innsikten en delt oppfatning om realismen i dette; mens noen frykter økt slitasje, påpeker andre at kommunens geografiske plassering i seg selv fungerer som en naturlig barriere mot store besøksvolumer.
- **Press på sårbare utmarks- og beiteområder:** Det uttrykkes reell uro knyttet til uregulert ferdsel i renens leveområder, særlig i de østlige fjellområdene. Samtidig er rettighetshavere opptatt av at økt ferdsel ikke må føre til arealkonflikter med beitedyr eller redusere forutsigbarheten for landbruk og skogbruk.
- **Ivaretakelse av lokal identitet:** Både fastboende og hyttebeboere verdsetter Rendalen nettopp fordi dalføret oppleves som fredelig og skjermet. Det er en viss bekymring for en utvikling som tilpasser bygdene for mye til eksterne kommersielle trender, slik at lokalbefolkningen mister eierskap til sine egne nærområder.

Drivkrefter:
Hva lokalsamfunnet ønsker å styrke

Dette er områdene der det er bred enighet om at Rendalen har unike fortrinn, og hvor en kontrollert utvikling ønskes velkommen.

- **Bygdenær verdiskaping:** Det er en bred, positiv holdning til næringsutvikling i og rundt bygdene. Lavterskel, familievennlige naturopplevelser, overnatting, arrangementer og kulturopplevelser trekkes frem. I tillegg må det tilrettelegges for at de som ferdes inn i utmarka, gjør dette på ansvarlig vis, og også bidrar til verdiskaping i bygdene.
- **Bærekraftig bruk og høstingskultur:** Utmarksfiske, jakt og lokalmat trekkes frem som de mest naturgitte og minst konfliktfylte driverne for besøk. Det er stor enighet om at strategien må bygge videre på denne tradisjonen, der høsting og aktiv forvaltning bidrar til å holde økosystemene i balanse.
- **Vern gjennom bruk i kulturlandskapet:** Innsikten viser stor støtte til å bruke besøksnæringen som et verktøy for å ta vare på kulturarven. Ved å legge til rette for ny, tilpasset aktivitet i gamle setermiljøer eller andre historiske bygg, kan man skape det økonomiske grunnlaget som kreves for vedlikehold og restaurering.
- **Besøk som grunnlag for lokal bosetting og tjenestetilbud:** Det er en felles forståelse for at en sunn besøksnæring er et nødvendig bidrag for å skape bolyst for nye generasjoner, og et grunnlag for å opprettholde og utvikle lokal infrastruktur som butikker, skoler, servicetilbud og møteplasser for både besøkende og innbyggere. Reiselivsutviklingen ses på som en mulighet til å skape helårs- og deltidsarbeidsplasser, noe som er avgjørende for å styrke kommunens tiltrekningskraft på yngre voksne.

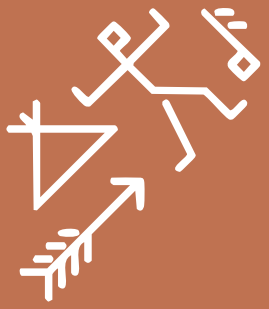
Barrierer: Uforløst potensial og behov for struktur

Dette er de interne utfordringene som må løses for at strategien skal ha effekt.

- **Mangel på samarbeid og organisering:** Det pekes på at dagens reiselivs- og utmarkstilbud er sterkt fragmentert. Det mangler felles arenaer, nettverk og samarbeid mellom profesjonelle aktører, småskalatilbydere, foreninger og grunneiere.
- **Kollektiv- og infrastrukturgap:** Transport og fysisk tilrettelegging er blant de største praktiske barrierene. Ungdommen opplever at et mangelfullt og upålitelig busstilbud begrenser deres mobilitet til fritidsaktiviteter og potensielle deltidsjobber. For de tilreisende mangler det både helhetlig tjenestetilbud, infrastruktur og informasjon rundt det som eksisterer, noe som gjør det uoversiktlig og krevende å planlegge et besøk.
- **Uforløst potensial i lokalt tilbud og formidling:** Det er et tydelig gap mellom hva Rendalen har av kvaliteter og hvordan historiene fortelles utad. I dag opplever lokalsamfunnet at hyttebeboere og besøkende i stor grad lever isolert fra innbyggerne. Det mangler tilrettelagte, uformelle møteplasser og helårlige serveringstilbud i sentrumskjernene som kan koble de tilreisende tettere på bygda, og stimulere til økt lokal verdiskaping.

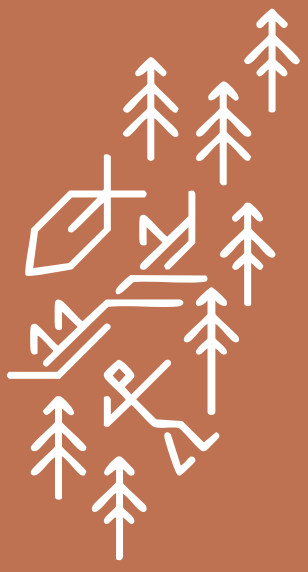

3

Visjonsgrunnlag

Gjennom en omfattende medvirkningsprosess har Rendalens innbyggere, næringsdrivende og rettighetshavere definert premissene for kommunens fremtid. Ved å koble denne lokalkunnskapen med nasjonal og internasjonal fagekspertise innen besøksforvaltning, har vi etablert et solid fundament for strategien. For å sikre at den fremtidige reiselivsutviklingen underbygger kommunens overordnede samfunnsoppdrag, etableres det her en felles visjon og en forvaltningsfilosofi som skal styre fremtidig ressursbruk, tilrettelegging og planlegging.

Visjon for besøksforvaltningen i Rendalen

Besøksforvaltningen og reiselivsutviklingen i Rendalen skal foregå på lokalsamfunnets og naturens premisser, og fungere som en aktiv drivkraft for lokal bolyst, fellesskap og bærekraftig næringsutvikling.

Ambisjon for reiselivsutviklingen: Kvalitet fremfor kvantitet

Reiselivet er i markant vekst både nasjonalt og internasjonalt, og Rendalen skal ta en offensiv og aktiv posisjon i denne utviklingen. Vår ambisjon er å bygge en robust, kunnskapsbasert og helårlig næring med sterkt lokalt eierskap, der vi utnytter stedets unike natur- og kulturarv til å skape nye arbeidsplasser og varige verdier.

Når vi legger prinsippet om **kvalitet fremfor kvantitet** til grunn, handler det ikke om å bremse utviklingen, men om å styre den klokt og unngå masseturisme. Med *masseturisme* menes her en uregulert volumvekst som overskrider lokalsamfunnets tålegrenser eller naturens bæreevne, og som skaper slitasje uten å legge igjen lokal verdiskaping. Målet er ikke å begrense aktiviteten, men å stimulere til vekst der tåleevnen er størst – i bygdene og i de robuste nærområdene. "Kvalitet" handler om besøkende som kommer til Rendalen for det som er Rendalens kvaliteter, blir lenger, bruker lokalsamfunnet på en positiv måte, og legger igjen verdier som styrker kommunens samlede stedsøkonomi.

En målrettet satsing på reiseliv er derfor positivt for hele lokalsamfunnet:

- **Synergier for bygdesentrene:** Økt aktivitet og flere besøkende vil kunne gi det kritiske kundegrunnlaget som sikrer drift og utvidede åpningstider for nærbutikker, serveringssteder, produsenter av lokalmat og øvrig lokalt næringsliv.
- **Vern gjennom aktiv bruk:** Ved å legge til rette for seterturisme, unike overnattinger i historiske bygg og lokal matforedling, skaper vi nye næringsinntekter. Dette vil kunne gjøre det økonomisk bærekraftig for eiere å vedlikeholde den verdifulle bygningsarven og holde kulturlandskapet ved like.

- **Bolyst og helårlige arbeidsplasser:** Ved å skape helårsaktivitet framfor korte sesongtopper, legger vi til rette for etablering av nye, profesjonelle og kunnskapsrike næringsmuligheter og et mer attraktivt lokalsamfunn for både unge innbyggere og tilflyttere.

Målgrupper og verdiskaping

For at prinsippet om «kvalitet fremfor kvantitet» skal fungere som et reelt styringsverktøy, må kommunen ha en felles forståelse av stedets egenart, hvilke besøkende vi henvender oss til, og hvordan tilbudet kommuniseres utad. Besøksforvaltning handler om å styre forventninger og kanalisere ferdsel like mye som å investere i fysisk infrastruktur. Samtidig er ikke utvikling av lokalt næringsliv, servering og møteplasser et tiltak kun for tilreisende. Det handler også om å skape tilbud, opplevelser og sosiale arenaer for kommunens egne fastboende og deltidsinnbyggere.

Egenart og vertskap

Rendalen hverken kan eller ønsker å konkurrere med de største, kommersielle turistdestinasjonene i Norge. Stedets konkurransekraft ligger i det usminkede, historiske og naturnære. Vertskapet i kommunen kjennetegnes av jordnærhet, lokalt eierskap og respekt for naturgrunnlaget. Møtet med Rendalen skal være forutsigbart og ærlig. Besøkende får tilgang til store naturområder, levende bygdesamfunn og lokal matkultur på lokalsamfunnets premisser.

Forventningsstyring og kommunikasjon

Kommunikasjonen om Rendalen skal være saklig, faktabasert og tydelig på utmarkas forutsetninger. Store deler av kommunens fjell- og utmarksområder krever erfaring med å ferdes i naturen, tilpasset utstyr og gode forberedelser.

Gjennom å gi presis informasjon om krevende terreng og begrenset tilrettelegging i sårbare soner, er målet å etablere en naturlig terskel mot uforberedte turister, og tiltrekke seg de gjestene som ønsker og behersker disse forutsetningene.

Prioriterte målgrupper

Strategien definerer fire hovedsegmenter som harmonerer med kommunens tålegrenser og stedsøkonomiske målsettinger.

- **Erfarne friluftsfolk**
  Jegere, fiskere og turgåere med erfaring som søker stillhet, naturopplevelser og store rom. Målgruppen har høy respekt for natur og dyreliv, bidrar til minimal belastning og har betalingsvilje for lokale kvalitetstjenester som guiding, jakt-/fiskekort, enkel overnatting og lokale innkjøp av mat og drikke.
- **Aktive familier**
  Barnefamilier og tilreisende som søker tilgjengelige, trygge naturopplevelser. Dette segmentet benytter i hovedsak de robuste nærområdene rundt bygdene – merkede stier, tilrettelagte fiskeplasser og skiløyper – med lav terskel for deltakelse og minimal belastning på sårbar natur. De overnatter gjerne på hotell, campingplass eller leide hytter, og betaler gjerne for både måltider og tilrettelagte opplevelser.
- **Kultur-, historie- og geologiinteresserte**
  Besøkende (inkludert pensjonister, historielag og bobilreisende) som oppsøker Rendalen for områdets kulturarv, historiefortelling og unike geologi. Segmentet har etterspørsel etter guiding og historiefortelling, servering, lokalmat, handelsvarer og overnatting i tilknytning til bygdesentrene.
  Dette segmentet omfatter også vandrere langs Østerdalsleden, som søker kulturhistorie, stillhet og enkle overnattingstilbud gjennom dalføret.
- **Arrangements- og nisjebesøkende**
  Rendalen har allerede en rekke nisjearrangementer med besøkende fra hele landet, som eksempelvis

Dansefestivalen, Grendefestivalen, Veidekulturfestivalen og Fiskefesten. Disse miljøene reiser målrettet og utgjør en viktig stedsøkonomisk faktor ved å skape konsentrert aktivitet, handel, servering og overnatting i bygda.

Gjennom å koble disse målgruppene til definerte geografiske soner legges grunnlaget for forvaltningsmodellen Rendalsskiva.

Bygda som vertskap – utmarka som arv

For å sikre gjennomføringskraft, felles retning og en balansert utvikling, operasjonaliseres strategien gjennom forvaltningsmodellen Rendalsskiva. Modellen fungerer som et strategisk kompass for de valgene kommunen, næringslivet og rettighetshaverne skal ta i fellesskap.

Den overordnede filosofien for modellen er:
Bygda som vertskap – utmarka som felles ansvar og arv

Bygdene – Stimulere: Vi vil prioritere og tilrettelegge for kommersiell vekst og nye næringsinitiativ med lokalt eierskap i bygdene og de robuste nærområdene. Det er her vi skal skape de økonomiske verdiene som gir grunnlag for lokal drift og bosetting. Ved å hente mat fra jakt, fiske og sanking inn på lokale serveringssteder, og kombinere dette med historiefortelling om bygda og villmarka, kan vi skape levende og unike møteplasser uten å belaste sårbar natur.

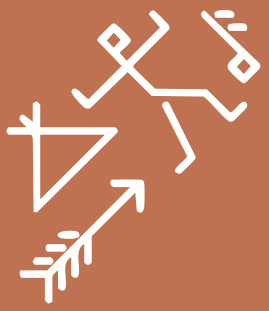
Tilgangsportene – Kontrollere: Dette er knutepunktene og overgangssonene mellom bygdene og utmarka. Her er strategien å kontrollere og kanalisere besøket gjennom fysisk tilrettelegging og målrettet informasjon, for å fordele trafikken effektivt og avlaste sårbare områder.

Naturarven – Bevare: Vi ønsker å forvalte den sårbare utmarka som vår felles identitet og arv. Her vil vi jobbe for at bruk skjer på naturens premisser, slik at vi gjennom dialog og kunnskapsbasert forvaltning sikrer både natur og dyreliv for fremtiden.

Omverdenen – navigere: Natur og dyreliv, veier, næringsliv og kunnskap stopper ikke ved kommunegrensene. Vi må navigere proaktivt i nasjonale trender og etablere strategiske partnerskap regionalt for å tiltrekke investeringer, sikre bærekraftig mobilitet og posisjonere Rendalen i det eksterne markedet.

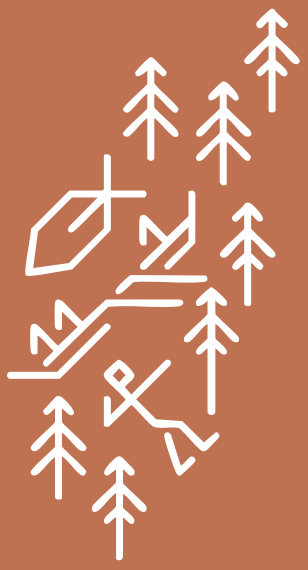

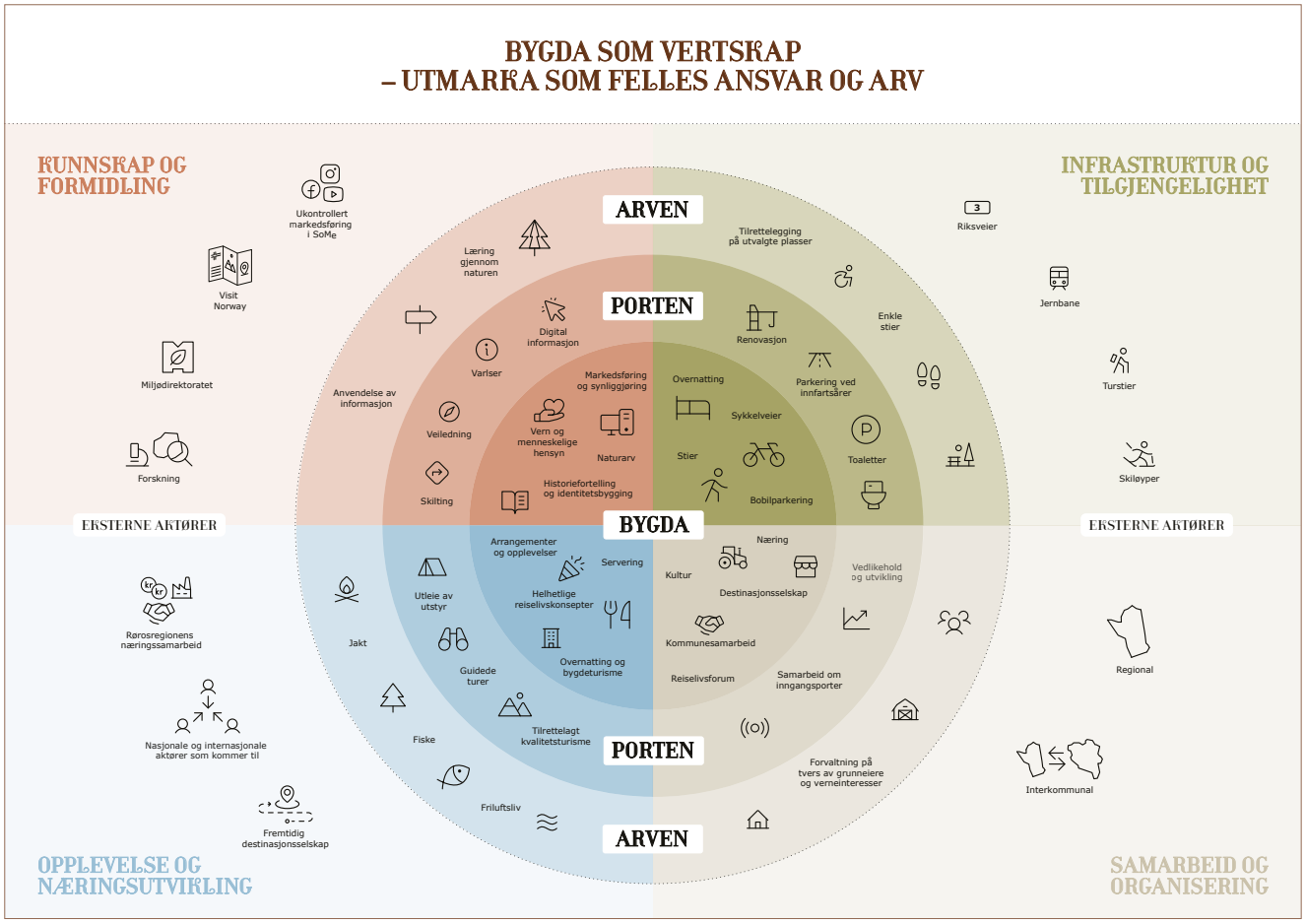

4

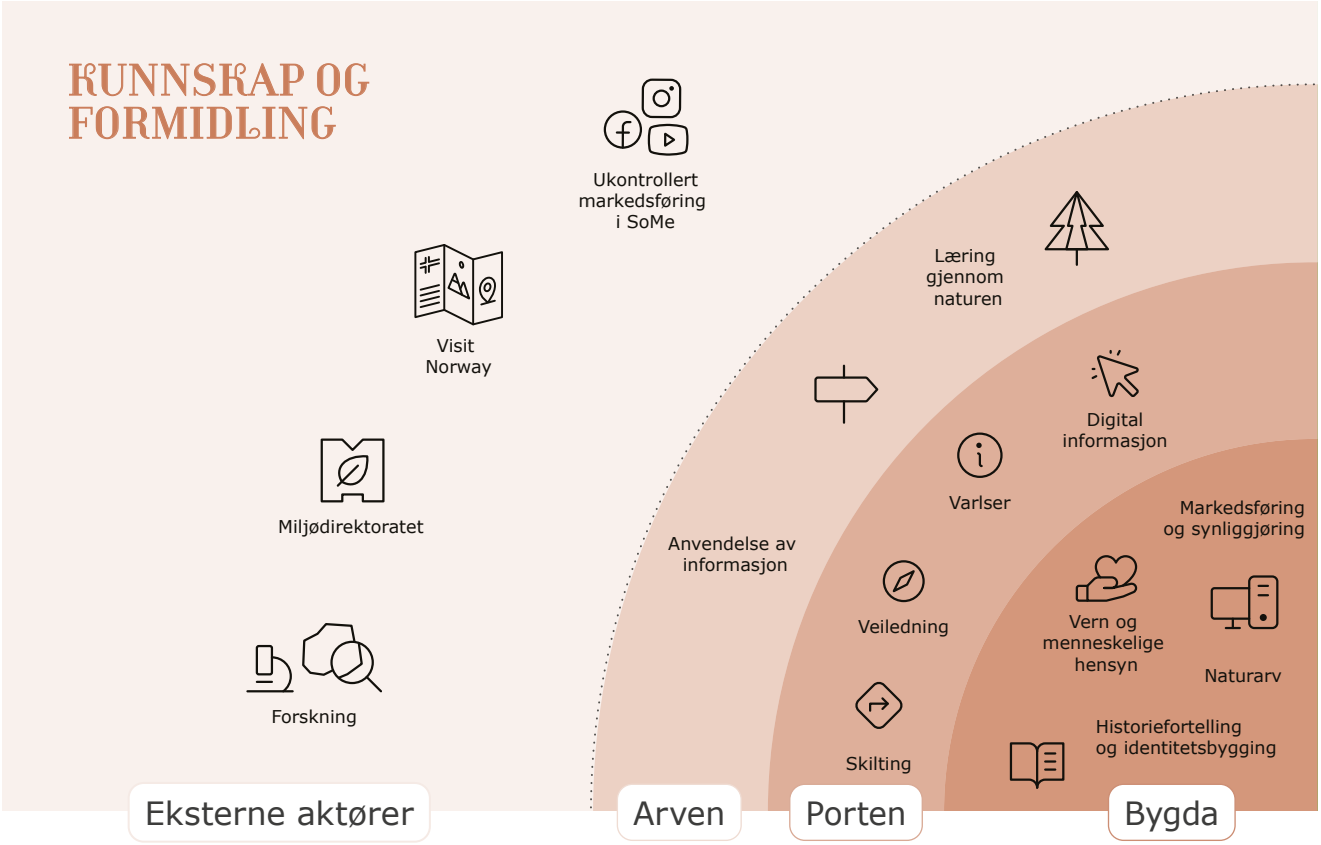
Strategiske prinsipper for besøk i Rendalen

For å realisere dette fundamentet og fylle «Bygdene – Tilgangsportene – Naturarven» med tiltak og helhetlige planer, jobber vi langs fire strategiske innsatsområder:

- **Kunnskap og formidling**
- **Infrastruktur og tilgjengelighet**
- **Opplevelser og næringsutvikling**
- **Organisering og samarbeid**

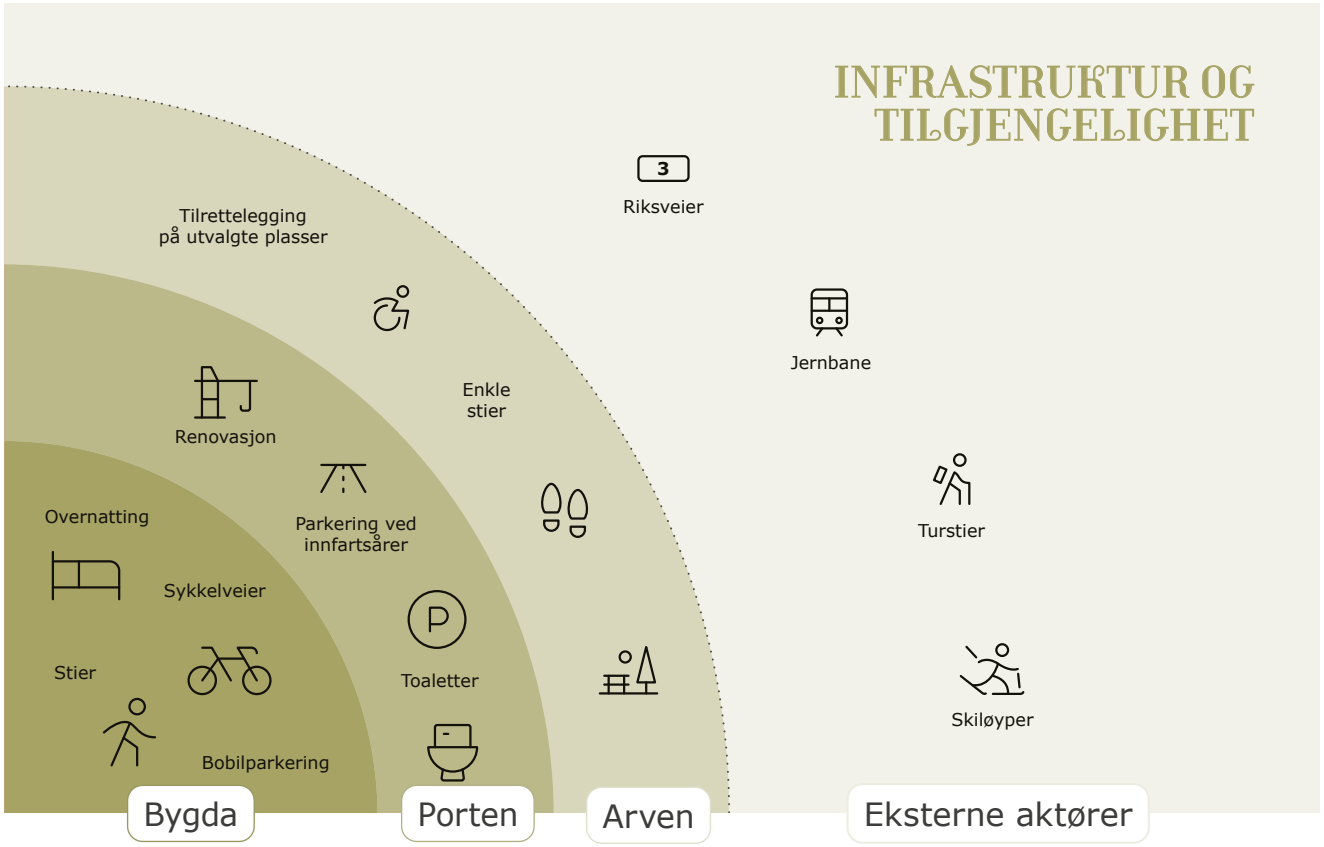
Kunnskap og formidling

Vi forener rollen som ansvarlig forvalter med en offensiv ambisjon om å synliggjøre Rendalen som reisemål. Målet er å skape bærekraftig næringsvekst ved å tiltrekke de rette målgruppene, samtidig som kunnskapsdeling brukes aktivt for å styre ferdselen på lokalsamfunnets og naturens premisser.

- **Historiefortelling og lokal identitet:** Vi løfter frem veidekulturen og vår unike kulturarv som en sentral del av Rendalens identitet. Gjennom lokale stemmer formidles geologi, tømmerdrift, landbruk, jakt og fiske – for å bygge lokal stolthet, stimulere næringslivet i bygdene og gi gjesten en dypere forståelse av stedet.
- **Strategisk synliggjøring og forventningsstyring:** Vi bruker ekstern kommunikasjon og regional posisjonering målrettet for å tiltrekke oss besøkende. Markedsføringen skal være ærlig i forhold til hva

Rendalen er og krever. Gjennom å formidle naturens forutsetninger tiltrekker vi gjester som søker det autentiske, samtidig som vi forhindrer feil bruk og misfornøyde turister.

- **Helhetlig informasjon og vertskap:** Vi vil møte besøkende med god digital veiledning, kombinert med tydelig fysisk informasjon der folk ankommer og møtes i bygdene. Dette gjør det enkelt å orientere seg, finne lokale tilbud innen mat, handel og aktiviteter, og få nødvendige råd før turen går videre.
- **Kunnskapsbasert forvaltning:** All forvaltning forankres i innsikt fra lokale rettighetshavere og regionale fagmiljøer. Gjennom aktiv formidling skaper vi respekt for naturens tålegrenser, renens leveområder, naturens sykluser og gjeldende vernebestemmelser.

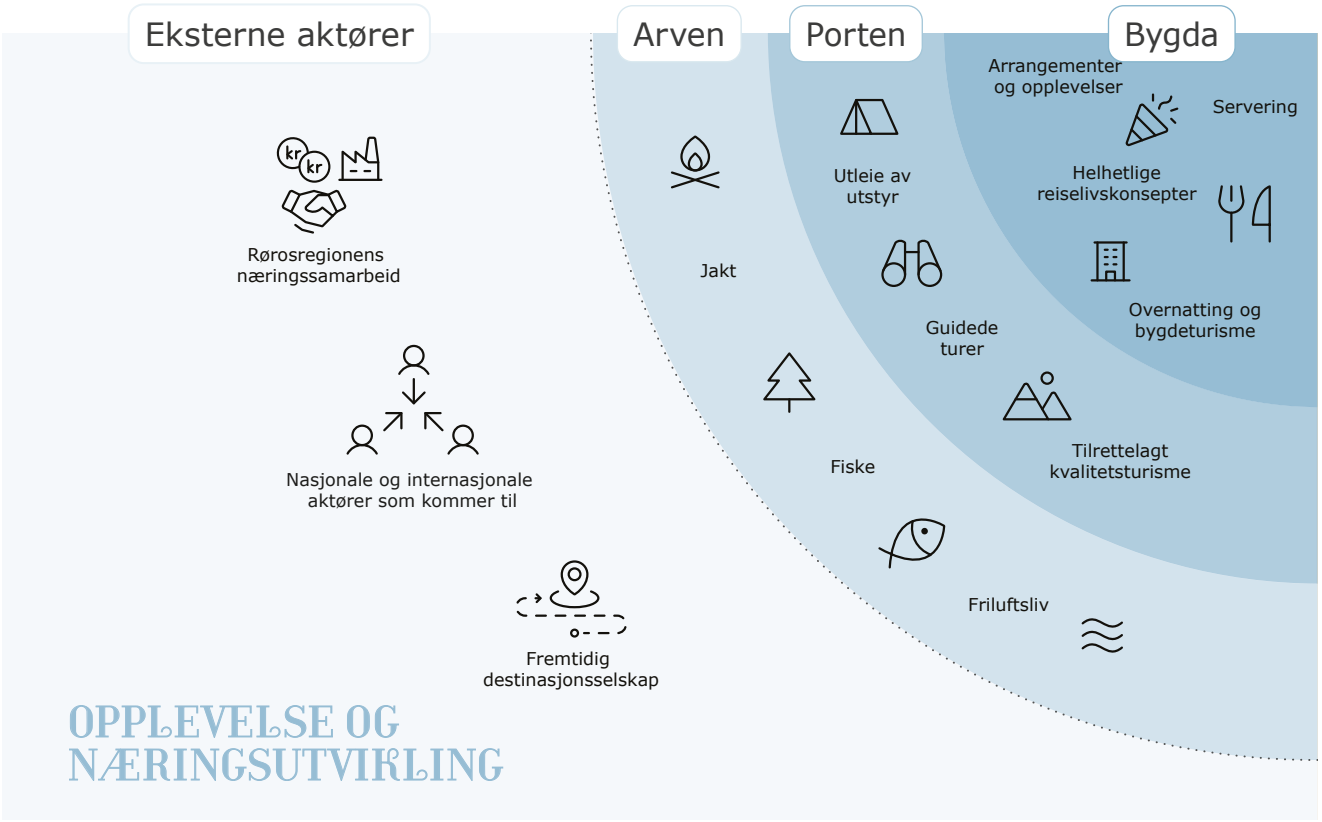

Infrastruktur og tilgjengelighet

Gjennom bevisst planlegging og målrettede investeringer i infrastruktur skal vi bygge opp under lokalt næringsliv og forebygge kapasitetsutfordringer. Ved å legge til rette for riktig bruk på riktig sted, sikrer vi at Rendalen fremstår som en profesjonell og ansvarlig vert, samtidig som vi skjermer sårbar natur mot unødig slitasje.

- **Infrastruktur og service i bygdene:** Vi prioriterer utvikling av servicefunksjoner, bobilparkering og varierte overnattingstilbud i og nær sentrumskjernene for å styre besøket dit kapasiteten er størst.
- **Inkluderende tilrettelegging:** Vi vil tilrettelegge for universell utforming og god tilgjengelighet ved utvalgte, populære fiskeplasser og naturlige samlingssteder i robuste nærområder. Dette skal skape attraktive arenaer for alle, både besøkende og lokalbefolkningen, uten at det går på bekostning av områdets egenart.

- **Kanalisering ved tilgangsportene:** Vi vil jobbe for å etablere gode parkeringsløsninger, toaletter og informasjonspunkter i randsonen. Herfra tilrettelegger og merker vi målrettede stier og traseer for å kanalisere ferdselen slik at sårbare områder beskyttes.
- **Overordnet infrastruktur:** Vi samarbeider regionalt for å koble våre lokale stier og tilgangsporter på overordnet samferdselsinfrastruktur. Knutepunkter som Hanestad skal brukes strategisk for å fange opp den eksterne trafikken tidlig og veilede folk i riktig retning.

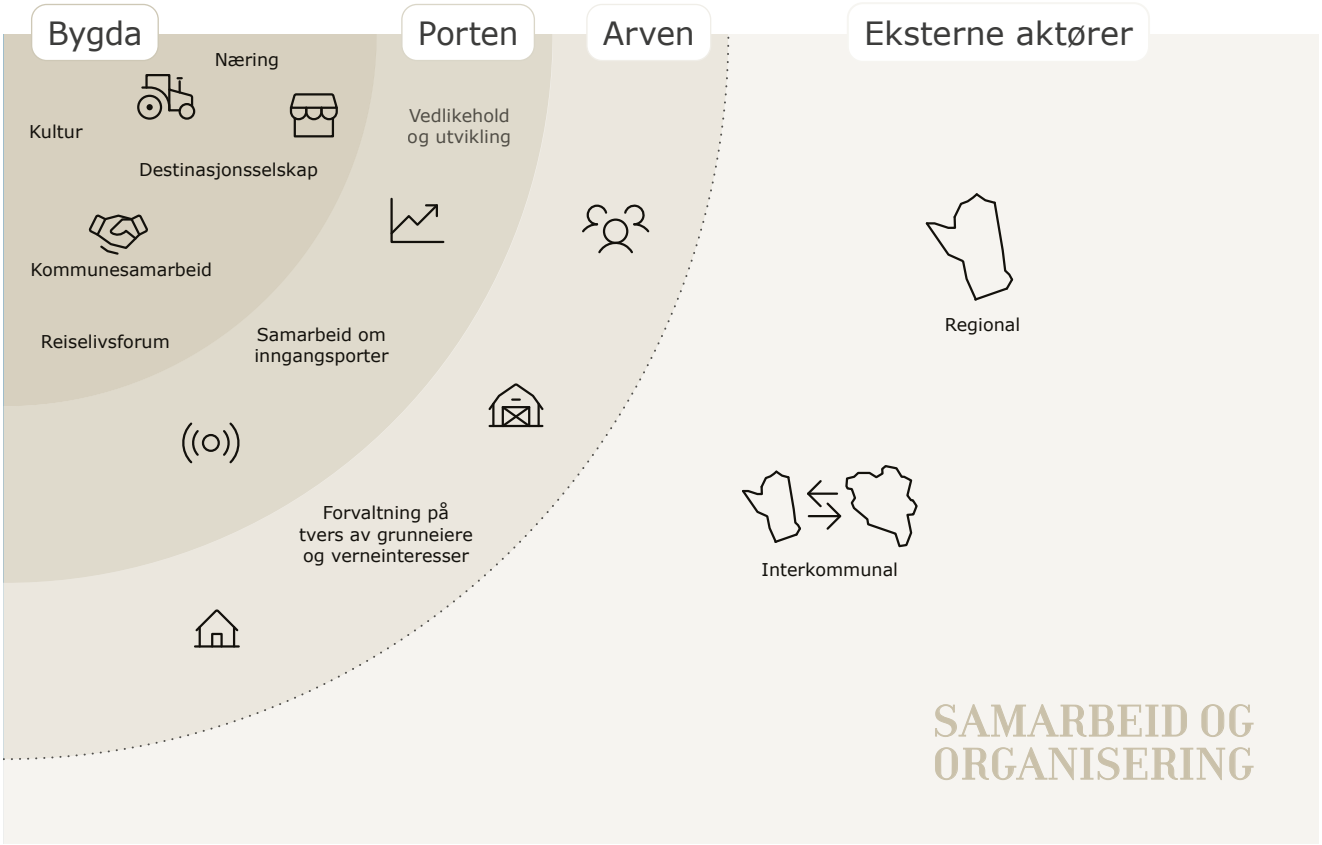
Opplevelser og næringsutvikling

Gjennom å koble sammen Rendalens rike naturressurser og lokale skaperkraft, skal vi utvikle helhetlige opplevelser som styrker kommunens attraktivitet. Vi vil tilrettelegge for kvalitet fremfor volum, sikre bærekraftig vekst og størst mulig lokal verdiskaping.

- **Helhetlige opplevelseskonsepter i bygdene:** Vi vil prioritere utvikling av konsepter som forener overnatting, lokal mat og kultur. Ved å styrke vertskapsarenaer i sentrum, stimulerer vi grunnlaget for lokal næringsutvikling, møteplasser og bolyst. For å etablere levedyktige tilbud i markeder med begrenset kundegrunnlag, skal det stimuleres til flerfunksjonelle driftsmodeller der servering, lokalmat, håndverk og andre tjenester samles under samme tak for å dele risiko og skape robuste møteplasser
- **Videreutvikling av veidekulturen:** Vi vil legge til rette for at jakt, fiske og sanking forblir bærebjelkene

i Rendalens identitet. Kvalitetsopplevelser med høy respekt for naturens tåleevne skal sikre at disse ressursene forvaltes som en langsiktig verdi.

- **Næringspotensial og aktiv deltakelse:** Vi vil stimulere til næringsutvikling og nye gründerinitiativer i områder med lav konfliktgrad, som seterturisme og kulturbasert næring, der opplevelsene baseres på at gjestene lærer om lokalkulturen, deltar aktivt og bidrar positivt til lokalsamfunnet.
- **Næringsdialog og forventninger:** Vi søker aktiv dialog og etablerer tydelige forventninger overfor eksterne turoperatører og guider som bruker Rendalsnaturen som råvare, for å sikre at ferdselen skjer på lokalsamfunnets premisser og bidrar til lokale ringvirkninger.

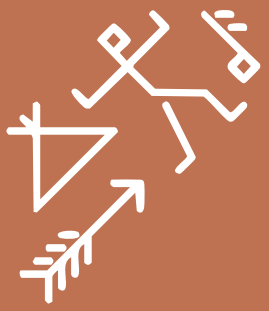

Samarbeid og organisering

For å sikre gjennomføringskraft må vi bygge en struktur som inkluderer alle aktører, uavhengig av størrelse. Gjennom forpliktende samarbeid skal vi skape en kultur for felles løft og stolthet, der vi jobber i forkant av utfordringer og sikrer lokalt eierskap.

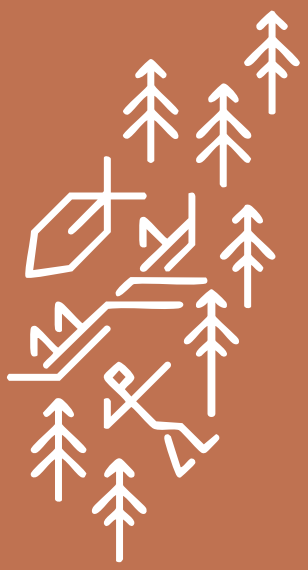
- **Organisering av destinasjonsselskap og næringsnettverk:** Vi vil videreutvikle «Opplev Rendalen» som et selvstendig, næringsdrevet selskap med bred forankring i kommunen. Vi etablerer forpliktende arenaer som kobler kommersielle virksomheter i bygdene sammen på tvers av geografi og størrelse for å styrke den lokale verdiskapingen.
- **Strategisk koordinering og kommunalt lederskap:** Kommunen skal være en aktiv pådriver for å initiere arbeidet, avlaste mindre aktører og sikre at reiselivets behov er integrert i kommunale planer og beslutningsprosesser. Kommunens rolle er å være en langsiktig tilrettelegger og strategisk partner, mens det kommersielle ansvaret, forretningsutviklingen og driften skal eies og ledes av næringslivet selv.
- **Forvaltning og samarbeid i utmarka:** Vi vil sikre en proaktiv og tett dialog mellom kommunen, grunneiere, rettighetshavere, verneområdestyrer og renselskapet. Gjennom felles kjøreregler for bruk og vern skal vi bruke lokalkunnskapen og forvaltningskompetansen til å finne bærekraftige løsninger i sårbare områder.
- **Regionalt samarbeid:** Vi vil søke strategiske partnerskap med etablerte regionale aktører og nabokommuner. Gjennom forpliktende interkommunalt samarbeid skal vi både utnytte felles markedskraft og samordne tiltak for å bevare regionens sårbare natur- og kulturverdier.

5

Helhetlig forvaltning og utvikling, steder og temaer

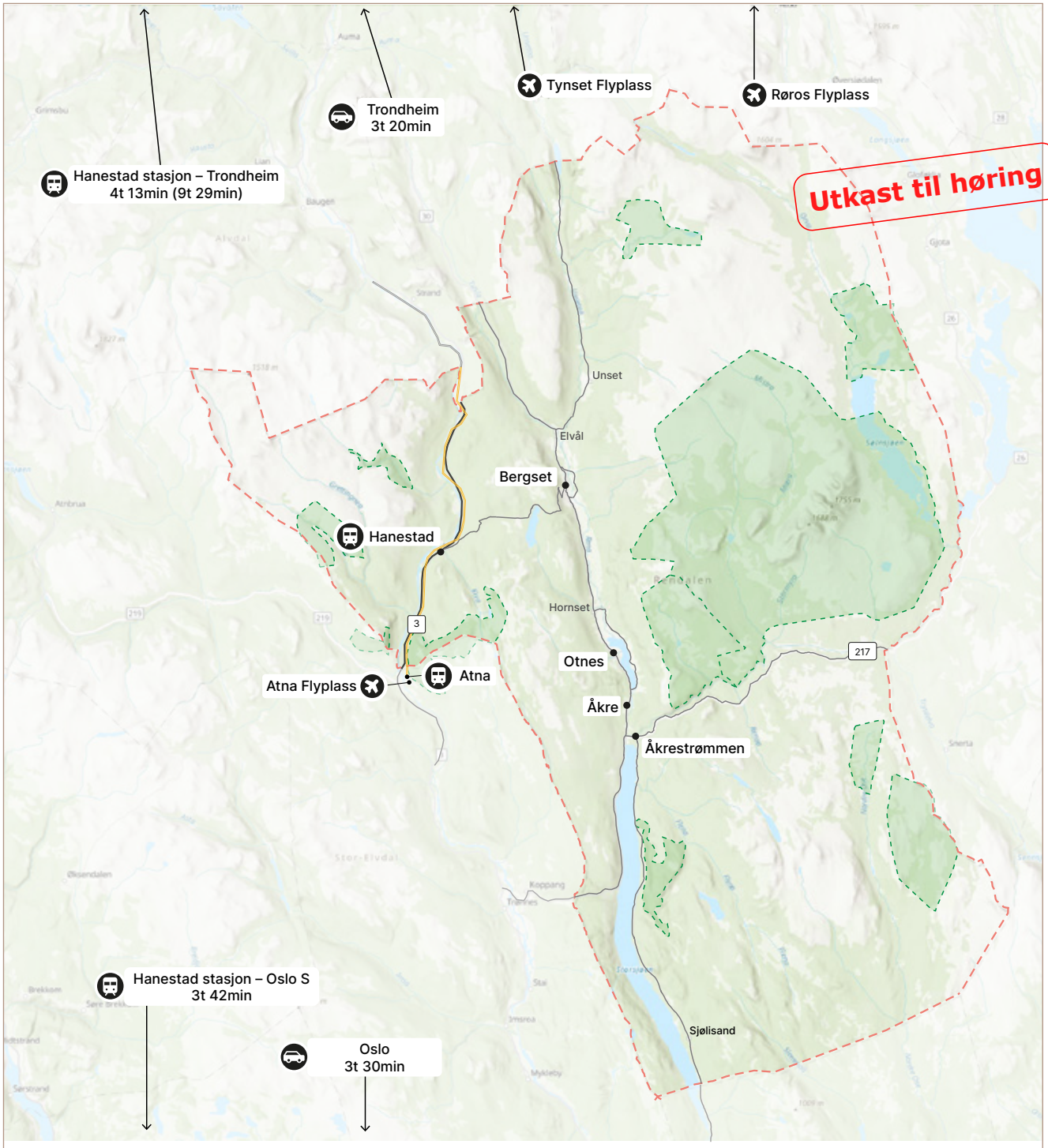
De overordnede prinsippene og forvaltningsmodellen Rendalsskiva danner det strategiske fundamentet for besøksforvaltningen i Rendalen. For å gjøre denne strategien til et operativt og anvendelig styringsverktøy for kommunen, næringslivet og rettighetshaverne, kobles prinsippene i dette kapittelet til ambisjoner for næringsutvikling, naturverdier, konkrete geografiske områder og andre sentrale temaer.

Gjennomgående handler prioriteringene om å balansere sårbarhet, infrastruktur og næringspotensial. Målet er å omsette filosofien om «bygda som vertskap – utmarka som arv» til praktisk politikk og konkrete tiltak.

Stimulering og næringsutvikling i Bergset, Åkrestrømmen, Otnes og Hanestad

For å ivareta sårbare utmarksområder og dyreliv i Rendalen, er en sentral anbefaling i strategien å kanalisere det fysiske trykket og nye kommersielle tilbud inn mot bygdene. Det er i disse områdene infrastrukturen i stor grad ligger, tåleevnen er vurdert som høyest, og det er mest hensiktsmessig å legge til rette for økonomisk verdiskaping og næringsutvikling.

Innspillene fra lokalsamfunnet og næringsaktørene underbygger at Bergset, Åkrestrømmen og Hanestad i dag fungerer som de naturlige kontaktpunktene og slusene for tilreisende. I et helhetlig økosystem for besøksnæringen i Rendalen kan disse tre stedene ha ulike og utfyllende funksjoner.

Tog

Riksvei

Lokalvei

Kommunegrense

Naturreservat

Bergset

Senter for kultur, formidling og kunnskap

Bergset har en særpreget rolle som kommunens administrative hjerte og tyngdepunkt for kulturarv, formidling og lokal identitet. Stedet rommer tunge kulturhistoriske institusjoner som Rendalstunet, Bull-museet og Øvre Rendal kirke, omkranset av et levende kulturlandskap med aktiv jord- og skogsdrift.

Samtidig fungerer Bergset som et naturlig utgangspunkt for naturopplevelser og aktivt friluftsliv, enten det gjelder nærturer i dalføret, turer opp mot Hanestadkjølen, eller som innfallsport til lengre ruter innover i fjell- og utmarksområdene.

For å hente ut det uforløste potensialet og styrke Bergsets funksjon som vertskap, struktureres utviklingen rundt tre ambisjoner:

- **Kulturelle møteplasser og utvidet kveldstilbud:** Rendalstunet og Bull-museet utgjør i dag solide arenaer på dagtid med arrangementer, formidling og servering, men Bergset preges samtidig av et markant savn etter møteplasser og servering på kveldstid. Det ligger et tydelig uforløst potensial i å stimulere til tilbud som holder åpent utover ettermiddagen og kvelden. Å skape uformelle kveldsarenaer vil ikke bare heve kvaliteten for tilreisende, men dekke et reelt behov for felles sosiale møtesteder blant fastboende og hyttefolk gjennom hele året. Her bør det utforskes ulike driftsmodeller og inntektsstrømmer for å stimulere til levedyktig drift.
- **Foredling og omsetning av utmarksarven:** Bergset skal være den fremste arenaen for å bearbeide, formidle og omsette verdiene fra utmarka. Gjennom å koble jakt-, fiske- og sanketradisjoner tettere på museet, lokale serveringskonsepter og utsalgssteder, etableres et synlig utstillingsvindu for veidekulturen som tilfører direkte verdiskaping til bygdeøkonomien.
- **Knutepunkt for utmark og mindre aktører:** Bergset skal fungere som et samlende sted for turgåere og friluftsfolk på vei ut i nærområdene og opp mot Kjølen. Ved å bygge sterkere nettverk mellom kulturinstitusjonene i sentrum og de mange småskalaprodusentene, utleierne og guidene i grendene rundt, kan spredte ressurser pakkes sammen til helhetlige og synlige tilbud.

Åkrestrømmen

Senter for kommersiell aktivitet og opplevelser

Åkrestrømmen fungerer som det naturlige tyngdepunktet for handel, tjenester og overnatting i Rendalen, og er stedet med størst kommersiell kapasitet i kommunen. Samtidig opplever stedet i dag også en betydelig handelslekkasje til nabokommunene. Ambisjonen for Åkrestrømmen er å styrke det lokale tilbudet slik at stedet fanger opp mer av forbruket fra fastboende, hyttefolk og tilreisende.

Stedets unike beliggenhet mellom Storsjøen og Lomnessjøen gir Åkrestrømmen en særstilling som arena for helårlige opplevelser. Her ligger forholdene til rette for å koble vann- og vinteraktiviteter tett på sentrumsfunksjonene. Gjennom å utvikle tilbud som spenner fra trygge, familievennlige lavterskelaktiviteter til større publikumsarrangementer, skal Åkrestrømmen skape ringvirkninger for hele kommunen.

Utviklingen av Åkrestrømmen skal struktureres rundt tre ambisjoner:

- **Felles møteplasser, handel og helhetlig servicetilbud:** Åkrestrømmen skal videreutvikles som den sentrale møteplassen der fastboende, hyttefolk og tilreisende møtes. Ved å styrke og samle tilbudet innen handel, servering, lokale råvarer og servicetjenester, skapes et mer attraktivt bygdesentrum. Dette gir grunnlag for helårsdrift og nye arbeidsplasser, samtidig som det fanger opp det uforløste potensialet i hyttebefolkningen og sikrer innbyggerne et levende lokaltilbud gjennom hele året
- **Kvalitetsopplevelser, sportsfiske og lavterskel friluftsliv:** Stedet skal bygge videre på eksisterende infrastruktur som overnatting, camping, alpinanlegg og ishall. Åkrestrømmen har en særstilling som nasjonal sportsfiskedestinasjon knyttet til Storsjøen

og utløpet av Mistra, forsterket gjennom etablert fagmiljø, spesialhandel og Fiskefesten. Ved å koble dette spissede fiskemiljøet sammen med universelt utformede stier, vannaktiviteter, MS Storsjø og handelsstedet Aasheim, skapes et helårlig og tilgjengelig tilbud for både dedikerte sportsfiskere, barnefamilier og turgåere i trygge rammer.

- **Videreutvikling av arrangementsøkonomien:** De lokale kreftene bak etablerte arrangementer som Fiskefesten, Grendefestivalen og Rendalen Dansefestival representerer en betydelig drivkraft for lokalsamfunnet. Målet er å styrke de organisatoriske og fysiske rammene rundt disse, og nye arrangementer, slik at de kan gi større økonomiske ringvirkninger for lokalt handels-, overnattings- og serveringsliv utover selve arrangementsdagene. Gjennom tettere samspill mellom arrangører, næringsliv og kommunen kan arrangementene styrke stedsidentiteten og stimulere til nye samarbeid på tvers av dalføret.

Hanestad

Attraktivt stoppested og inngangsport i vest

Hanestad har en unik, strategisk plassering i Rendalen som knutepunkt mot Riksveg 3 og jernbanen. Stedet oppleves imidlertid i dag å ha et uforløst potensial preget av stagnasjon og tap av kritisk infrastruktur, senest eksemplifisert ved stengingen av Esso-stasjonen og fjerningen av elbilladerne. For å snu denne utviklingen kreves det en helhetlig innsats. Denne nærings- og stedsutviklingen er ikke noe Rendalen kommune kan løse alene; det forutsetter et forpliktende og proaktivt samarbeid med de lokale næringsdrivende og private grunneiere.

Gjennomføringen skal struktureres rundt tre gjensidig forsterkende ambisjoner:

- **Hanestad som attraktivt stoppested**: Hanestad må videreutvikles til et naturlig og innbydende

stoppested for reisende mellom Oslo og Trondheim. Dette er økonomisk avgjørende for å sikre levedyktigheten til det kommersielle tilbudet på stedet, med Hanestad Vertshus som en sentral aktør for både gjennomreisende, hytteeiere og lokalbefolkningen.

En helhetlig utvikling av Hanestad som stoppested vil kreve investeringer fra flere aktører for å sikre infrastruktur som bedre innkjørsel, parkering og ladestasjon. Det må derfor utarbeides offensive planer som synliggjør fremtidig potensial, og gjør stedet attraktivt for ladeaktører innen person- og tungtransport. Stedet må også oppgraderes med helhetlige servicetilbud, og visuelle elementer som kan skape attraksjon og nysgjerrighet.

- **Hanestad som sted for beboere og besøkende:** Parallelt med funksjonen som veistasjon har Hanestad en betydelig egenverdi basert på sine naturgitte ressurser. Hanestad har et handlingsrom for å tiltrekke besøkende til aktiv bruk av utmarka, og en lokalbefolkning som stiller seg positiv til besøk og tilrettelegging for besøk. Potensialet for økt besøk og lokal verdiskaping ligger i tilrettelegging av lavterskelopplevelser for hele familien, spesielt knyttet til sportsfiske i Glomma, det bygdenære fjellet og utnyttelsen av Hanestadkjølen. På sikt bør det også vurderes å legge til rette for en markedsmessig bærekraftig campingplass. Tiltakene skal i tillegg styrke Hanestad som et levende lokalsamfunn og møtested for fastboende og hyttefolk.

- **Hanestad som inngangsport til Rendalen:** Hanestad er kommunens inngangsport fra vest. Gjennom en kunnskapsbasert og inspirerende formidling på selve knutepunktet skal stedets unike identitet og historie løftes frem, samtidig som den fungerer som en veiviser og informasjonspunkt.

Fysisk og digital informasjon skal samordnes for å skape nysgjerrighet hos reisende, både for fremtidige besøk på Hanestad, og i resten av kommunen.

Hanestad må utvikles med tett kobling til jernbanestasjonen. Som en av de opprinnelige stasjonene på Rørosbanen har Hanestad Stasjon en lang historie. For fremtidens reiseliv er mulighetene for å ankomme med tog en styrke som må utvikles og synliggjøres, både for besøkende og beboere på Hanestad. Det innebærer gangavstand og nærhet til service, overnatting og utfart ut i naturen, og med transportmuligheter over kjølen til andre deler av kommunen.

Otnes

Bygdenære naturopplevelser

Otnes har også en sentral rolle i dalføret med viktige kommunale tjenester og et aktivt jordbruksmiljø. Stedets besøkspotensial ligger primært i naturnære lavterskeltilbud langs Renaelva og Lomnessjøen, som fiske, elvevandring og tilrettelagte rasteplasser. Den rolige elvestrekningen fra Bergset og sørover til Otnes utgjør en naturlig, familievennlig vannvei for kano og skånsom bygdeturisme som binder bygdene sammen uten å belaste sårbar utmark. Utviklingen her skal understøtte det lokale hverdagslivet og legge til rette for slike nære friluftsaktiviteter i tett samspill med landbruket og bygdas egne møteplasser.

Foto: Ole-Thorstein Ljøstad, (1951)

Jutulhogget

Jutulhogget er et av kommunens mest kjente naturikoner og tiltrekker seg årlig et betydelig antall besøkende. Området har en svært høy geologisk og landskapsmessig verdi, noe som innebærer at all forvaltning og tilrettelegging må skje innenfor de rammene som følger av sårbarhet og vern. For å sikre en bærekraftig utvikling, er det nødvendig med en koordinert innsats som balanserer opplevelsesverdien mot vernehensynene.

Rendalen kommune

Alvdal kommune

En helhetlig tilnærming til Jutulhogget omfatter følgende strategiske prioriteringer:

- **Forpliktende samarbeid med Alvdal kommune:** Siden Jutulhogget deles geografisk mellom Rendalen og Alvdal, er det en forutsetning med et tett og koordinert samarbeid over kommunegrensene. En felles tilnærming til forvaltning, informasjon og skilting er nødvendig for å gi de besøkende en helhetlig opplevelse og for å sikre en ensartet forvaltning av verneområdet.

- **Infrastruktur og besøksforvaltning på kort sikt:** Det er behov for å vurdere eksisterende infrastruktur på Rendalsiden, herunder parkeringsforhold, renovasjon og sikkerhetstiltak langs kanten av gjelet. Eventuell tilrettelegging bør bidra til å kanalisere ferdselen langs definerte og robuste traseer. Dette er viktig for å minimere slitasje på terrenget og redusere risikoen for ulykker.
- **Langsiktige ambisjoner for utvikling og næring:** For å møte en potensiell økning i besøkstallet og stimulere til lokal næringsutvikling, kan det på sikt være aktuelt å vurdere mer omfattende tiltak. En langsiktig ambisjon kan være etableringen av et eget besøkssenter i kombinasjon med tilrettelagt busstransport inn til området. Dette vil kreve betydelige investeringer og grundige utredninger i samarbeid med berørte parter. En slik løsning vil kunne håndtere større volumer og hente ut mer lokal verdiskaping over tid.
- **Kunnskapsformidling og lokal forankring:** Historien om Jutulhogget, både den unike geologiske dannelsen og de kulturhistoriske sagnene, skal ta en tydelig plass i kommunens overordnede kommunikasjonsarbeid. Formidlingen skal integreres i helhetlige opplevelses- og informasjonstilbud, og gjøres tilgjengelig både gjennom fysisk tilrettelegging på stedet, i bygdene og på digitale flater. Målet er å bruke naturikonet som en døråpner til hele Rendalen, slik at interessen rundt Jutulhogget stimulerer til økt aktivitet, lengre opphold og lokal handel i resten av kommunen.

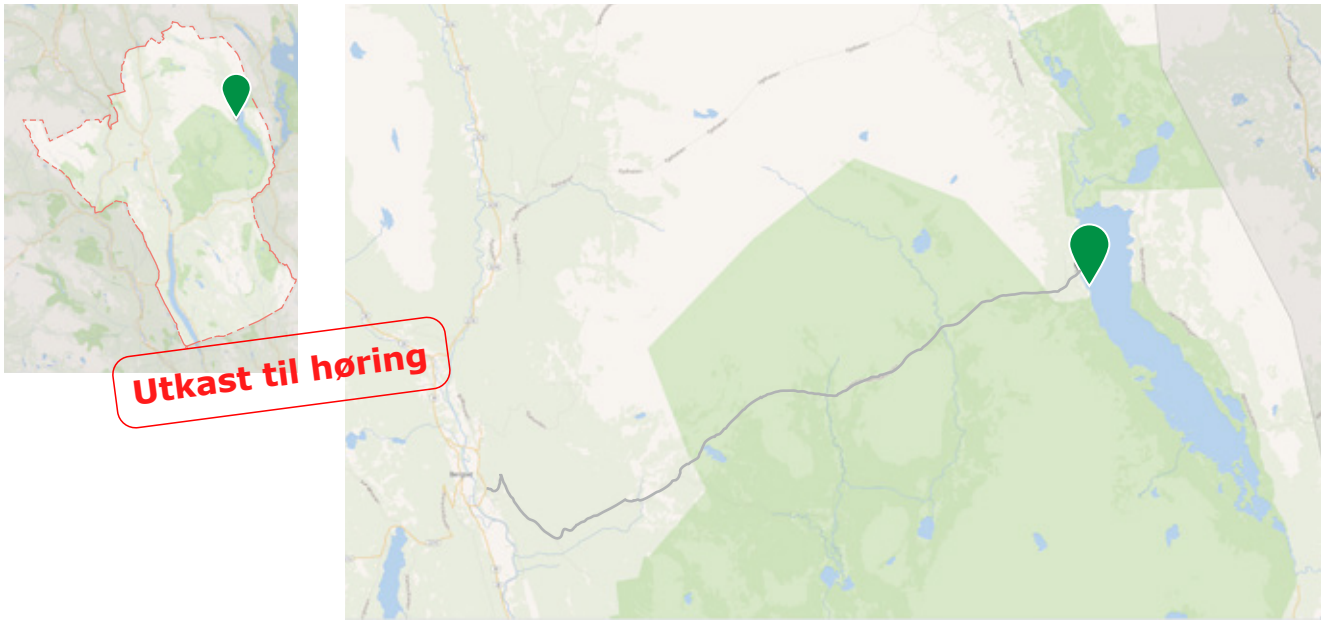

Fiskevollen og Sølensjøen

Fiskevollen ved Sølensjøen er et av landets mest særpregede innlandsfiskevær og et unikt kulturmiljø. Stedet representerer en levende tradisjon knyttet til gårdsbruk, fiske og forvaltning som har gått i arv gjennom generasjoner. Samtidig ligger Fiskevollen i randsonen til Sølen landskapsvernområde, i et sårbart naturområde som ikke er tilrettelagt for masseturisme.

I dag opplever Fiskevollen tidvis et betydelig besøk, og fraværet av tydelig informasjon og fysisk tilrettelegging skaper slitasje. Enkelte tilreisende oppfatter eller respekterer ikke at miljøet består av private hytter som er i bruk, noe som utfordrer grunneiernes privatliv og stedets egenart.

Samtidig står lotteierforeningen overfor et naturlig generasjonsskifte. Både forvaltningen av selve fiskeressursen i sjøen, dugnadsbelastningen og fremtidig bruk, besøk og bevaring krever nytenkning.

Samarbeid og formidling i bygdene:

- **Dialog og samarbeid:** Kommunen ønsker en aktiv, åpen og god dialog med lotteierne for å utforske felles løsninger for fremtidig forvaltning, besøk og bevaring av Fiskevollen. Målet vil være å se på muligheter for bedre forventningsstyring, enkel skilting og skjerming som sikrer respekten for privat eiendom, samtidig som det utforskes muligheter og synergier for lokal verdiskaping og bedre forvaltning av fiskeressursen i Sølensjøen.
- **Se Fiskevollen og Mefurua i sammenheng:** En videre dialog om Fiskevollen bør også sees i naturlig sammenheng med hvordan den kommunale eiendommen Mefurua og ferdselen inn mot Sølenområdet skal forvaltes.
- **Historiefortelling i bygdene:**For å formidle den unike kulturarven uten å belaste det sårbare miljøet ved sjøen, ligger det et uforløst potensial i å løfte historiene og råvarene ned til bygdene. Gjennom formidling på arenaer som Rendalstunet og servering av sik fra Sølensjøen på lokale møteplasser, kan besøkende få del i tradisjonene samtidig som verdiene legges igjen i lokalsamfunnet.

Sølen

Sølenfjellet (Sølen) har en helt særegen status i Rendalen, både som et landskapsmessig, kulturhistorisk og identitetsbyggende monument, og som et av kommunens viktigste områder for friluftsliv, jakt og lokalt reiseliv. Det mektige fjellmassivet er et definerende symbol for regionen og tiltrekker seg stor oppmerksomhet fra tilreisende. Området ligger delvis innenfor Sølen landskapsvernområde, noe som legger klare og formelle føringer for aktivitet og bruk.

Det har blitt utviklet en besøksstrategi for landskapsvernområdet. Dette arbeidet har strukket seg over flere år, og det ligger et solid og bredt faglig kunnskapsgrunnlag til grunn for de vurderingene som gjøres der. Kommunens besøksstrategi skal ikke erstatte dette arbeidet, men bygge på det eksisterende kunnskapsgrunnlaget og fungere som et overordnet styringsverktøy som balanserer vernehensynene med lokalsamfunnets behov for næringsutvikling og verdiskaping.

En helhetlig tilnærming til Sølenfjellet omfatter følgende strategiske prioriteringer:

- **Helhetlig samspill med besøksstrategien for verneområdet:** Kommunen legger det faglige kunnskapsgrunnlaget fra prosessen med landskapsvernområdet til grunn for den videre besøksforvaltningen. Strategien skal bidra til forutsigbare rammer for både vern og næringsaktivitet, der forvaltningsmålene innenfor verneområdet koordineres med mulige utviklingsmuligheter i bygdene og nærområdene.
- **Overvåking og vurdering av stitiltak:** Økt ferdsel og tydeligere kanalisering har ført til slitasje på terrenget, særlig på traseen fra sør. Situasjonen skal følges tett fremover i samarbeid med styret for Sølen landskapsvernområde, for å vurdere behovet for eventuelle fysiske utbedringer eller forebyggende tiltak i de mest utsatte partiene.
- **Ivaretakelse av Rendalsrenens leveområder:** Hensynet til Rendalsrenen og dens leveområder er en sentral forutsetning for besøksforvaltningen i og rundt Sølenfjellet. All tilrettelegging, informasjon og tidsmessig plassering av aktiviteter skal vurderes nøye for å sikre nødvendig ro i sårbare perioder som kalving og brunst. Det legges opp til en god og koordinert informasjonsutveksling med Rendalen Renselskap for å sikre at tiltak og forvaltningsgrep bygger på oppdatert kunnskap om reinens arealbruk.
- **Kvalitet, formidling og verdiskaping:** Profileringen av Sølenfjellet som turmål skal rettes mot kvalitetssøkende besøkende med tydelig forventningsavklaring rundt områdets sårbarhet. Formidlingen skal kobles tett opp mot overnattings-, guidings- og servicetilbudene i tettstedene. Målet er å kanalisere den økonomiske effekten av besøket inn mot det etablerte næringslivet i bygdene, samtidig som ferdselen i selve fjellet skjer i ordnede former.

Jakt, fiske og høstingskultur

Jakt, utmarksfiske og høstingskultur utgjør selve kjernen i Rendalens identitet og har dype røtter i den historiske veidekulturen som har formet dalføret gjennom generasjoner. Denne levende høstingskulturen er en av de viktigste årsakene til at både fastboende og hyttebeboere bruker utmarka i Rendalen. Det rike ressursgrunnlaget opplever en økende interesse. I lys av fremtidens reiselivstrender, der autentiske natur- og høstingsopplevelser blir stadig mer etterspurt, vil denne attraktiviteten sannsynligvis forsterkes i årene som kommer.

Når presset på utmarksressursene øker, er det viktig at aktivitet knyttet til jakt, fiske og høsting skjer på lokalsamfunnets premisser. For å sikre at høstingskulturen forblir en bærekraftig kilde til bolyst og lokal verdiskaping, kreves det et forpliktende næringssamarbeid på tvers av grunneiere, rettighetshavere og det lokale servicenæringslivet. Videre må kommunikasjon og markedsføring utad være kunnskapsbasert og bevisst for å kanalisere ferdselen riktig. For å unngå overbelastning av sårbare økosystemer eller konflikter om arealbruk, skiller strategien mellom ulike forvaltningssoner basert på områdenes fysiske og biologiske tåleevne.

En helhetlig forvaltning av høstingsbasert reiseliv omfatter følgende strategiske prioriteringer:

- **Robuste og bygdenære soner for kvalitetsturisme:** I de nære sonene rundt tettstedene og langs hovedvassdragene legges det til rette for lavterskel familie- og kvalitetsturisme der infrastrukturen har høy tåleevne. Aktuelle tiltak omfatter universelt utformede fiskeplasser, nærmiljøstier, gapahuker og målrettet informasjon som gjør høstingskulturen tilgjengelig, i tett samspill med det lokale servicenæringslivet.

- **Styring og bevaring i sårbare utmarksområder:** Innover i fjellet og i de mer sårbare utmarksområdene rettes innsatsen mot formidling, kunnskap og bevaring fremfor kommersielt volum. Det oppmuntres til en type næringsvirksomhet som bygger på kvalitet og dyp naturforståelse, eksempelvis gjennom lokalt forankret guiding og spesialiserte nisjetilbud. Målet er at den kommersielle aktiviteten i disse sonene, bidrar til å styrke respekten for dyreliv, vegetasjon og bygger lokalt omdømme, samtidig som den tradisjonelle og frie bruken av utmarka ivaretas.
- **Helhetlig næringssamarbeid og opplevelsesutvikling:** Det settes en høy ambisjon for lokal verdiskaping gjennom forpliktende samarbeid mellom grunneiere, rettighetshavere, matprodusenter og reiselivsaktører. Målet er å utvikle helhetlige opplevelser der jakt og fiske sees i direkte sammenheng med lokalmat, utleie, overnatting og guiding. Ved å koble disse tjenestene sammen økes kvaliteten på tilbudet, samtidig som en større del av den økonomiske gevinsten blir igjen lokalt. Dette samarbeidet må også sikre en god dialog om

innretning og prisnivå, slik at kommersialisering ikke går på bekostning av lokalbefolkningens tilgang til tradisjonelt jakt- og fiske

- **Strategisk markedskommunikasjon og kunnskapsformidling:** Rendalen skal markedsføres med stolthet, der kommunikasjon utad brukes aktivt og strategisk for å synliggjøre hvilke opplevelser området byr på. Gjennom digitale og fysiske flater skal det formidles kunnskap som naturlig kanaliserer ferdselen mot de mest robuste sonene. Ved å gi tilreisende god innsikt naturens tåleevne, sesongvariasjoner og lokal forvaltningskultur, vil vi legge til rette for en bærekraftig reiselivsnæring.

Seterturisme og unike overnattinger

Seterturismen og de mange historiske bygningsmiljøene i Rendalen representerer en unik kombinasjon av levende landbruk, kulturarv og landskapsverdier. Denne strategien bygger på prinsippet om vern gjennom bruk. Ved å legge til rette for at setrer, gårdsbygninger og andre kulturhistoriske bygg kan danne grunnlag for kvalitetsturisme og næringsvirksomhet, skapes det lokale inntekter som bidrar direkte til å sikre vedlikehold, restaurering og langsiktig bevaring av disse verdiene.

En helhetlig tilnærming til seterturisme og historiske bygg omfatter følgende strategiske prioriteringer:

- **Samarbeid og helhetlige konsepter:** Det settes en høy ambisjon for felles konseptualisering og praktisk samarbeid på tvers av næringsaktører. Gjennom å koble setereiere og forvaltere av historiske bygg tettere sammen med guider, utstyrsutleie, overnattingsbedrifter og lokalmatprodusenter, kan det

utvikles helhetlige opplevelser. Målet er å binde mat, overnatting og aktiviteter sammen i konsepter som øker den økonomiske verdiskapingen i lokalsamfunnet.

- **Strategisk markedskommunikasjon og kunnskapsformidling:** Profileringen av Rendalens seterkultur og historiske bygg skal rettes mot kvalitetssøkende tilreisende. Gjennom digitale og fysiske flater skal det formidles stolt kunnskap som øker forståelsen for levende landbruk og historisk arv. Kommunikasjonen skal samtidig gi tydelig innsikt i nødvendige hensyn, som respekt for beitedyr, båndtvang, lukkede grinder og god tunskikk, slik at samspillet mellom besøkende og lokalsamfunnet forblir harmonisk.
- **Kommunen som støttespiller:** Kommunen skal opptre veiledende og løsningsorientert overfor grunneiere som ønsker å ta i bruk historiske bygg til utleie og opplevelser. Gode næringsinitiativ i områder med tåleevne skal møtes med dialog og fokus på hvordan tiltak kan realiseres.

Lokalmat: verdiskaping, identitet og beredskap

Rendalen rår over et eksepsjonelt ressursgrunnlag med rike tradisjoner innen jakt, fiske, landbruk og sanking. Likevel er mat- og drikketilbudet i kommunen i dag preget av enkeltaktører med liten grad av samarbeid og felles strategi for logistikk og salg. Det ligger et betydelig uforløst potensial i å løfte lokalmaten fra enkeltstående aktører og råvarer til en samlet, felles strategi. Gjennom forankringen i «Innlandets matløfte» og et økt fokus på lokal

matberedskap og korte verdikjeder, skal Rendalen ta en tydeligere posisjon og bygge merkevare innen kvalitetsmat.

Utviklingen av lokalmat som strategisk satsing struktureres rundt tre ambisjoner:

Samhandling, nettverk og felles synliggjøring: Det skal etableres tettere samarbeid mellom primærnæring, foredlere, distributører, reiselivsaktører og serveringssteder. Målet er å utvikle næringen gjennom å bygge en helhetlig historiefortelling rundt Rendalens unike matkultur, og gjøre lokale råvarer synlige og tilgjengelige både for fastboende, hyttefolk og tilreisende gjennom felles profilering og distribusjon.

Støtte til piloter og verdikjedeutvikling: Kommunen og det kommende destinasjonsselskapet skal aktivt støtte opp om konkrete pilotprosjekter som tester ut nye forretningsmodeller, produktutvikling og lokal bearbeiding. Målet er å sikre at lokale råvarer finner veien til både menyer og butikkhyller fremfor å forsvinne uforedlet ut av kommunen.

Offentlig innkjøpskraft og forankring i «Innlandets matløfte»: Som oppfølging av «Innlandets matløfte» skal Rendalen kommune bruke sin innkjøpsmakt og tilretteleggerrolle bevisst. Ved å vurdere og tilrettelegge for lokale leveranser til skoler, barnehager og institusjoner, stimuleres lokal produksjon samtidig som kommunens egen matberedskap og selvforsyningsgrad styrkes.

Østerdalsleden: Kulturarv, vandring og bygdenære opplevelser

Østerdalsleden representerer en århundrelang vandrings- og ferdselsåre gjennom Rendalen og er en offisielt godkjent europeisk kulturrute mot Nidaros. Leden tilbyr en helt særegen opplevelse i nasjonal sammenheng. Der andre ruter preges av mer infrastruktur og høyere volum, byr Østerdalsleden på stillhet og nærhet til naturen. Leden henvender seg direkte til bevisste og naturglade vandrere som søker autentiske opplevelser, den beveger seg i hovedsak i nærheten av bygdene, og passer dermed godt inn i kommunens strategi, der økt aktivitet er både ønskelig og bærekraftig.

Frem mot det nasjonale tusenårsjubileet i 2030, og i lys av økende internasjonal oppmerksomhet, ligger det et uforløst potensial i å løfte leden frem, både gjennom tilrettelegging og kommunikasjon.

Utviklingen av Østerdalsleden struktureres rundt tre ambisjoner:

- **Dialog og samarbeid med nettverket:** Kommunen skal ta en mer aktiv og samordnende rolle i samarbeidet med Pilegrimsnettverket for Østerdalsleden og nøkkelaktører som Lia Gård. Gjennom regelmessig dialog skal kommunen og det fremtidige destinasjonsselskapet bidra til helhetlige

løsninger for informasjonsflyt, felles markedsføring og digital ruteveiledning på tvers av kommunegrensene.

- **Felles løft for fysisk og digital tilrettelegging:** For å sikre en trygg og god opplevelse må det samarbeides tett med frivilligheten og grunneierne om løpende behov langs traseen. Dette omfatter koordinering rundt merking, rydding, tilrettelegging, oppdaterte kart og annen informasjon.
- **Bygdeøkonomi, lokalmat og overnatting:** Vandrerne representerer også et uforløst kundegrunnlag for lokale tjenester. Gjennom økt samarbeid og felles kommunikasjon skal leden kobles tettere på eksisterende og fremtidig tilbud i bygdene, som overnatting på Lia Gård, camping og handel på Åkrestrømmen, kulturtilbud ved Rendalstunet, samt lokalmat og unike overnattingsmuligheter. Målet er at pilegrimene finner gode tilbud langs ruten, samtidig som verdiskapingen legges igjen i det lokale næringslivet.

Geografiske avklaringer

For å gjøre strategiens prinsipper operative, er det nødvendig å konkretisere de ulike arealenes tåleevne og utviklingspotensial. Gjennom møter og innspill fra grunneiere, dialog med rettighetshavere og eksisterende fagrapporter har det tegnet seg et bilde av hvilke deler av kommunen som har størst aksept, ønske og tåleevne for økt besøk, og hvor det er mer sårbart. De etterfølgende kartene oppsummerer denne innsikten og viser hvordan vernehensyn, sårbarhet og næringsmuligheter fordeler seg i landskapet.

Kartfremstillingen bygger på følgende geografiske avklaringer:

- **Hovedknutepunktene:** Det er en bred og gjennomgående enighet om at den tyngste tilretteleggingen, servicetilbudene og næringsutviklingen bør konsentreres i og rundt de etablerte bygdene, med Åkrestrømmen og Bergset som de viktigste bygdesentrene. Disse fungerer som robuste utgangspunkt for besøkende.
- **Hanestadkjølen:** Dette området utmerker seg som godt egnet for lavskala naturopplevelser, hytte- og seterturisme. Her ligger det til rette for en positiv næringsutvikling i tråd med landskapets tåleevne. Utvikling på Hanestad og Hanestadkjølen vil ikke bare skje i et kommunalt perspektiv, men må foregå i dialog og samarbeid med Alvdal og Stor-Elvdal.
- **Områdene sør for Åkrestrømmen:** Dette er et stadig mer populært område for fiske, jakt og for turgåere i skog og i fjellet. Flere av grunneierne selger fiskekort og leier ut hytter i mindre skala, og tilreisende som bruker naturen med respekt byr på få problemer for natur og lokalbefolkning.
- **Sølenfjellet, Sølensjøen og Fiskevollen:** Dette er kommunens mest komplekse områder. De representerer de største attraksjonene, men har

samtidig den høyeste sårbarheten. Her kreves det en spesielt presis balanse mellom vernehensyn, lokal forankring og styrt opplevelsesutvikling.

- **Fjellområdene vest for Hanestad:** Selv om disse områdene har vært mindre omtalt i prosessen, er dette sårbare områder med viktige leveområder for villrein. Forvaltningen her må rettes mot bevaring og kunnskap fremfor økt aktivitet.
- **Dalføret for øvrig:** De øvrige bygdenære områdene i dalføret har gode muligheter for aktivitet, overnatting og utgangspunkt for utflukter, forutsatt at all utvikling skjer med respekt for det eksisterende kulturlandskapet og den aktive gårdsdriften.
- **Andre vernede områder:** Det er mange større og mindre områder i kommunen med vernestatus. Disse må også settes opp mot helheten.

6

Opplev Rendalen – etablering av forpliktende samarbeid og destinasjonsselskap

Gjennomføringen av en helhetlig besøksforvaltning forutsetter en organisasjonsstruktur med stor gjennomføringskraft og tydelig mandat. Det anbefales derfor at «Opplev Rendalen» videreutvikles og etableres som et separat, formelt destinasjonsselskap. Selskapet skal ha en bred og forpliktende forankring i både det lokale næringslivet, utmarksbaserte virksomheter og i Rendalen kommune. Et sterkt lokalt eierskap i dette selskapet er avgjørende for å sikre at ambisjonene om en strategisk, kunnskapsbasert markedskommunikasjon ivaretas med dyp lokalforståelse for sesongvariasjoner, sårbarhet og områdenes tålegrenser. Ved å skille ut denne funksjonen sikres en profesjonell, nøytral og langsiktig aktør som kan drive opplevelsesutviklingen fremover og fungere som det operative bindeleddet mellom vernehensyn, lokalsamfunn og marked.

- **Forutsetning for næringsutvikling og helhetlige opplevelser:** Selskapet skal være samlende for et sammensatt og differensiert lokalt næringsliv, som består av både større, etablerte virksomheter, mindre aktører og de som jobber med reiseliv som en deltidsgeskjeft. Nettverksmodellen må tilpasses slik at den sikrer reell støtte, dialog og samhandling på tvers av disse driftsformene. Helhetlige opplevelser handler om å synliggjøre og tilgjengeliggjøre det samlede potensialet som ligger i kommunen, slik at tilreisende enkelt kan planlegge og sette sammen en reise der opplevelser, overnatting, lokalmat, utstyr og aktiviteter opptrer i en sammenheng. Denne helhetstanken krever også et aktivt og profesjonelt forhold til de besøkendes digitale kundereise. Det betyr at opplevelsen av Rendalen må videreutvikles sømløst, fra den første digitale oppdagelsen og planleggingen i forkant av reisen, til de digitale sporene og minnene som deles og bevares i etterkant.
- **Strategisk markedskommunikasjon og kunnskapsformidling:** Selskapet skal lede arbeidet med en samordnet profilering av Rendalen. Markedsarbeidet skal styres etter prinsippet om kvalitet foran kvantitet, og posisjonere kommunen som reisemål overfor prioriterte målgrupper. Gjennom aktiv bruk av digitale og fysiske flater skal kommunikasjonen fungere som et strategisk verktøy. Formidlingen skal bygge på en kombinasjon av lokal kunnskap og etablert fagkunnskap, slik at tilreisende proaktivt guides til de riktige områdene og oppfordres til besøk basert på sesongenes og landskapets naturlige tålegrenser.
- **Forpliktende samarbeid og lokal forankring:** Selskapet skal være den sentrale arenaen for dialog og langsiktig samhandling i kommunen. For å lykkes, må strukturen sikre en tett og forpliktende kobling mellom Rendalen kommune, private grunneiere, rettighetshavere, det lokale næringslivet og frivilligheten. Gjennom å bygge gjensidig tillit og

felles eierskap til besøksforvaltningen, sikrer man at kommersielle initiativer og fellesskapets interesser drar i samme retning, og at all utvikling blir forankret i lokalbefolkningens premisser.

- **Merket for bærekraftig reisemål som fremtidig kvalitetsrammeverk:** På sikt bør det vurderes om destinasjonsselskapet, i samarbeid med kommunen og næringslivet, skal starte en prosess mot Innovasjon Norges ordning «Merket for bærekraftig reisemål». Dette kan fungere som en naturlig ambisjon for videre utvikling og operasjonalisering av overordnet strategi, og for å systematisere arbeidet med bevaring, lokalsamfunnets tålegrenser og helhetlig stedsutvikling over tid. En slik sertifisering forutsetter at søker er en organisasjon med et organisert løpende ansvar for reiselivsutvikling, primært gjennom et etablert og operativt destinasjonsselskap.
- **Finansiering og organiseringsmodeller:** Første steg vil være å igangsette en målrettet prosess for å utrede og lande en hensiktsmessig eierstruktur og en bærekraftig finansieringsmodell tilpasset Rendalens behov. Praksis fra andre deler av landet viser at destinasjons- og visitselskaper finansieres gjennom ulike modeller og hybrider. For Rendalen vil det være aktuelt å se på en sammensetning av flere generelle finansieringskilder. Dette kan omfatte en kombinasjon av private medlems- og partneravgifter, kommersiell prosjektfinansiering, kommunal støtte, samarbeidsavtaler med utmarksforvaltningen og eksterne tilskuddsmidler fra regionale og statlige fond. Målet med prosessen er å finne en modell som sikrer selskapet langsiktig forutsigbarhet og drift.

Glåfeklia
30
Gjøta
Strand
26
Unset
Elvål
Sølnsjøen
1755 m
1668 m
Hanestad
Rendalen
Hornset
217
Snerta
3
Koppang
Trønnes
Storsjøen
Stai

